

Felavatták a Jeruzsálem parkot

Budapest I. kerületében, a Clark Ádám tér – Lánchíd utca – Friedrich Born rakpart közötti területen névadó ünnepséget szervezett Budapest Főpolgármesteri Hivatala és a Mazsihisz.

Tábla mutatja, jelzi az új nevet: Jeruzsálem park. Az eseménynek külön aktualitást adott az a tény, hogy idén 71 éves Izrael Állam függetlensége. Mindennapi imáinkban kérjük az esőt, de ezen a napon nem gondolhattuk igazán komolyan, mégis sikerült. Még egy kis fácska is borzongva cibálta az ágaira kötött, a két ország zászlószíneit ábrázoló szalagokat.

A szervezők partisátrakat állítottak fel, vastag szőnyegekkel lehetett megközelíteni a helyszín közvetlen környékét, és jutott ülőhely is a meghívott vendégeknek.

Az ünnepség az izraeli és a magyar himnusz hangjaival vette kezdetét.

A programismertető szerepét **Szűcs Somlyó Mária** kommunikációs igazgató vállalta magára. Mások mellett köszöntötte **Fares Saebet**, Izrael Állam Nagykövetségének elsőbeosztottját, **Takács Szabolcsot**, a Miniszterelnökség uniós ügyekért felelős államtitkárát, **Fónagy Jánost**, a Miniszterelnöki Kormányiroda nemzeti vagyonnal kapcsolatos parlamenti ügyekért felelős államtitkárát, az I. és a IX. kerület Fidesz-KDNP-s polgármestereit: **Nagy Gábor Tamást** és **Bácskai Jánost**, valamint **Deutsch Tamást**, a Fidesz európai parlamenti képviselőjét. Üdvözölte a Bzsh-Mazsihisz elnökeit, továbbá a megjelent vezető vallási és világi tisztségviselőket is. Az EMIH és a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség is képviseltette magát.

Első szónokként **Tarlós István** főpolgármester lépett a mikrofonhoz. Igényes, emlékezetes beszédéből idéznénk:

A Fővárosi Közgyűlés 2018-i döntése értelmében a Clark Ádám tér, a Lánchíd utca és a Friedrich Born rakpart által határolt terület a mai naptól a Jeruzsálem park nevet viseli. Budapest jelképe, a Lánchíd közelsége szimbolikus jelentőségű, a hely fontosságáról tanúskodik. A baráti közeledés gesztusa az is, hogy a magyar főváros vezetése éppen Izrael fennállásának 71. évfordulójára határozta el, hogy közteret nevez el a zsidó állam ősi fővárosáról.

Nekiünk, magyaroknak és kereszténységünknek ezeréves kötődésünk van Jeruzsálemhez. Már Szent István király menedékházat alapított a városban. Jeruzsálem kivételes fejlődéstörténetét annak a százezernyi névtelen magyarnak, köztük budapestieknek is köszönheti, akik évszázadok alatt a jobb élet reményében kivándoroltak, és az ismeretlen-ismerős földön új hazát építettek. Ezek a hétköznapi emberek sok küszködéssel, akarással csodát tettek. A városlalon túli, egyik első lakónegyedet még ma is magyar negyedként emlegetik.

Cipi Hotoveli izraeli külügyminiszter-helyettes többek között elmondta: *Idén ünnepeljük a 30 éves évfordulóját az izraeli-magyar kapcsolatok újrafelvételének. Nagyon sok pozitív és jelentős fejlődésen vagyunk túl az izraeli-magyar kapcsol-*

Heisler András, Cipi Hotoveli és Tarlós István az ünnepségen

Fotó: Purger Tomi

latokban, különösképpen Netanjahu miniszterelnök 2017. júliusi, a V4-ek csúcstalálkozója alkalmából tett látogatása óta. Ma Magyarország és Izrael erős és produktív kétoldalú kapcsolatokat élvezhet, a virágzó gazdasági kooperációtól a stratégiai együttműködésig. Majd szólt arról, hogy a kulturális kifejeződés, megjelenés széles és gazdag tárházát nyújtja az a számos fesztivál és rendezvény, melyet Budapesten rendeznek minden évben. Ezek keretében és ezeken túl is számos izraeli művész látogatja meg az önkö gyönyörű városát. Sok izraeli turistának kedvelt célállomása Budapest, akik minden évben idelátogatnak, és természetesen annak a sok száz izraeli egyetemistának is, akik Magyarországon tanulnak. Végül hangsúlyozta: Ma ennek a parknak Jeruzsálemről történő elnevezésével az önkö gyönyörű városának a szívében még egy kötelellyel erősítjük tovább a köztünk lévő kapcsolatot és barátságot.

Végezetül a külügyminiszter-helyettes megköszönte a magyar kormányt, hogy megvédte Izraelt az Európai Unióban és más nemzetközi fórumokon, és elismeri jogát az önvédelemhez.

A harmadik szónok a Mazsihisz elnöke, **Heisler András** volt. Beszédéből adunk ízelítőt:

„Száradjon el a jobb kezem és tapadjon nyelvem ínyemhez, ha én Téged, Jeruzsálem, valaha elfeledlek.” A 137. zsoltár költője a száműzetés földjéről vágyakozott Dávid városába, Jeruzsálembe. A honvágy kétezer

éve húz bennünket abba a szent városba, amely romjaiban is a Megváltást idézi – mondotta.

Majd kiemelte: *Budapest, a mi Budapestünk Kelet-Közép-Európa utolsó jelentős lélekszámú zsidó közösségének békés otthona. Egy esztendővel ezelőtt ennek a vibráló közösségnek a képviselőjében szólhattam egyszerre Benjámin Netanjahu és Orbán Viktor miniszterelnökhöz, s kértem a magyar kormányt, fontolják meg Jeruzsálemnek Izrael Állam fővárosaként történő elismerését. Persze tudom, a dolog ennél sokkal bonyolultabb, mégis a magyar kormány 2019. március 19-én megnyitotta diplomáciai státuszú Külgazdasági Képviselőt Jeruzsálemben.*

A Mazsihisz elnöke hangsúlyozta: *Senki ne higgye, hogy egy ilyen névadás egyszerű feladat. Tarlós István főpolgármesterrel, Joszi Amrani nagykövettel hosszú hónapokon át dolgoztunk azon, hogy Jeruzsálemhez méltó hely viselhesse Budapestet a szent város nevét. Külön köszönet illeti főpolgármester urat, aki elkötelezetten és alázattal képviselte az elképzelést. Nemcsak a zsidó közösség vezetőjeként, hanem budapesti polgárként is köszönöm munkáját.*

A szónoklatokat követően Tarlós István főpolgármester néhány prominens meghívottnak az emléktábla tárgyi mását ajándékozta. Végül a Kökény kvartett (**Kökény Eszter**, **Dósa Csenge**, **Görbicz Fülöp**, **Tomasz Máté**) egy jeruzsálemi dalt adott elő. A nagy nap emlékére közös fotók is készültek.

g juli

Újra Heisler András a Mazsihisz elnöke

Horváth József, Heisler András és Goldmann Tamás

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének közgyűlésén a küldöttek nagy többséggel ismét Heisler Andrást választották elnökké. A két alelnök Goldmann Tamás és Horváth József lett.

A Mazsihisz Síp utcai székházában tartott közgyűlésének egy napirendi pontja volt: a tisztségviselők – ezen belül az elnök, az alelnökök, az országos vezetőség, a választási bizottság, valamint a számvevő és számvizsgáló bizottság tagjainak – megválasztása.

Az elnöki posztra két jelölés érkezett: Heisler Andrásé és Ács Tamásé, az utóbbi azonban nem vállalta a jelölést, így az eddigi elnöknek nem volt kihívója.

A szavazás előtt megtartott beszédében Heisler András kifejtette: a következő ciklusban is szem előtt kell tartani, hogy a Mazsihisz ernyőszervezetként működő zsidó egyház, ahol belső békét kell teremteni, s nagy tiszteletben kell tartani a vidéki hitközségeket. A szövetség megosztottságáról azt mondta: vannak az úgynevezett „introvertáltak”, akik úgy látják, hogy a vallás egy, a viharban álló szikla, s ennek következtében zártabban képzelelik el a Mazsihisz jövőjét. Ezzel szemben áll az úgynevezett „extrovertált” irány, amely úgy véli, hogy reagálni kell a körülöttünk gyorsan változó világra, ami nem vallási reformot, hanem nyitott világi közösség-szervezést jelent. Heisler András a szövetség előtt álló feladatokról elmondta: korszerűsíteni kell a Mazsihisz belső szervezetét, a kormánnyal pedig továbbra is konzolidálni kell a kapcsolatot, s nem kollaborálni, hanem kooperálni kell vele.

Az elnökválasztás eredményes és érvényes volt: az urnákban 106 voksot regisztráltak, ebből Heisler Andrást 74 küldött támogatta, 32 szavazat érvénytelen volt.

A két alelnöki posztra Goldmann Tamást (Pécs) és Horváth Józsefet (Budapest) választották meg, további jelöltek voltak: Grósz Andor, Kurucz Ákos és Róna László.

A Mazsihisz vezetőségébe kilenc tagot választottak: Baneth Péter (Szeged), Büchler András (Sopron), Csillag Barnabás (Karcag), Nádel Tamás (Budapest), Siklósi Vilmos (Zalaegerszeg), Szlukovinyi Péter (Miskolc), Tordai Péter (Budapest), Vadász Gáborné (Budapest), Várnai György (Budapest). A választási bizottság tagja lett Berman Dávid, Deutsch Miklós, Friedmann Tamás, Kovács Gábor, Nattán László, Neubart István, Pichler György, Raáb András és Róth László. A számvevő és számvizsgáló bizottságba bekerült Ács Tamás, Balogh Pál, Feuerstein Oszkár, Héber Gábor és Moskovits Sándor.

Az ülésen elhangzott: a Mazsihisz ügyvezető igazgatójának megbízása egy évvel tovább tart, mint az elnöké, így erre a posztra jövőre írnak ki választást.

Kácsor Zsolt / Mazsihisz

Heisler: A chábád közösség gyásza a mi gyászunk is

Heisler András, a Mazsihisz elnöke levélben fejezte ki együttérzését a zsinagógái lövöldözés túlélőinek és az érintett zsinagóga rabbijának, Jiszroel Goldsteinnek, valamint Oberlander Baruchnak, az EMIH rabbijának. Az alábbiakban az elküldött levelet közöljük.

Rási szerint amikor a Sínai-hegy lábánál álltunk, egyetlen szívként dobbant az egész nép szíve. Így érzi most is, kaliforniai testvérünket gyászolva, a szélsőjobboldali gyilkosság után.

Fél éve, amikor egy konzervatív zsinagógában mérsárolt egy neonáci, mind megtanultuk újra, hogy bár van különbség, de nincs szakadék Izrael közösségeinek tagjai között. Helyreállt a gyászban és a fájdalomban a zsidó világ egysége. Úgy tű-

Balra Lori Gilbert-Kaye, aki életét áldozta a jobb oldalon látható Jiszroel Goldstein rabbiért

nik, hogy az a gyilkosság egy új korszak kezdetét jelentette.

Mi személyesen nem ismertük azt az asszonyt, akit a helyi közösség szeretett és tisztelt, mégis most közösen gyászolják őt szekuláris, progresszív, ortodox zsidó emberek szerete a glóbuszon. Egy nép vagyunk újra, egy szív.

Szükségünk lesz egymásra most, amikor a bizonytalanság és a félelem világszerte nő. A félelem egyetlen ellenszere ez: a tevékeny, áldozatkész szolidaritás.

Együttérzünk testvéreink fájdalomával, a chábád közösség gyásza a mi gyászunk. Adj békét – könyörgünk fő imádságunk végén és most is Istenhez.

Gyors és teljes gyógyulást a sérülteknek, legyen áldott a meggyilkolt Lori Gilbert-Kaye emléke.

Tájékoztató a másodgenerációs túlélők támogatásáról

Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Szabó György, a Mazsökök elnöke, Radnóti Zoltán főrabbi és a program gazdái, Szenthe Antónia és Kósa Judit tartott sajtótájékoztatót a holokauszt túlélőinek gyerekeit segítő, most elinduló másodgenerációs projektekről.

A Mazsihisz és a MAZS Alapítvány konzorciumi partnerekként nyertek 76,3 milliót a másodgenerációs holokauszt túlélők segítésére, akiknek zöme mostanában lépi át az idősor küszöbét. Ez önmagában is nagyon nehéz helyzet, egy új, kevésbé aktív életszakasz eleje, amely anyagi, lelki, szociális kihívásokat is jelenthet.

A túlélők gyerekeinek esetében mindehhez még hozzájárulnak a családtörténeti múltból örökölt traumák. Régóta ismert mindez, nem utolsósorban magyar kutatásokból, Magyarország mégis az első között van Európában azon országok között, amelyek rendszerszinten próbálják kezelni a problémát. A Mazsökök 100 millió forint értékben pályázatot írt ki a második generáció segítésére, melyen a MAZS-Mazsihisz konzorcium 76,3 millió forintot nyert el.

A program vezetői Heisler András, Szabó György és

Radnóti Zoltán szép felvezető szavait követően elmondták, hogy háromféle módon igyekeznek majd segíteni a rájuk bízott források felhasználásával. A szociális támogatás a program kitüntetetten fontos része, de az anyagi segítség csak a leginkább rászorultak számára válik elérhetővé, a rászorultság mértékét pedig gondos mérlegelés előzi majd meg, a segítségnyújtás közvetett természetű lesz, közüzemi számlák terheinek, más kötelezettségeknek az átvállalása révén nyújt a program támogatást.

Ezenkívül mentális, pszichés és egészségügyi segítő programokat dolgozott ki konzorciumunk nyertes pályázata, az egészségügyi szolgáltatások elsősorban közösségi események lesznek (például szűrőprogramok elérhetővé tétele) Budapesten és vidéken is, ezekre nem kizárólag a másodgenerációt várjuk.

Büszkék vagyunk rá, hogy a Mazsökök döntése nyomán megkezdhetjük ezt a fontos, komoly és valódi közösségi igényeket figyelembe vevő munkát, a részletekkel kapcsolatban folyamatosan tájékoztatjuk a nyilvánosságot, Önöket.

EGY (MAJDNEM) ELFELEJTETT FŐKÁNTOR

Múlnak az évek, generációk távoznak, újak lépnek a helyükbe, és átvitt értelemben sajnos egyre igazabb a Tórának az a mondata: új király állt Egyiptom élére, aki már nem ismerte Józsefet.

Sokan jártak előttünk, akiknek nevét illene tudnunk, mégis sok közülük a feledés homályába kerül, így van ez az élet szinte minden területén.

Hogy a magunk zsidó vallási világában maradjunk: nagy rabbik veretes szónoklatai vesznek feledésbe, nagy kántorok áhítatot varázsolnak énekére nem emlékszik az utókor, hiszen a régiékről még hangzóanyag is alig-alig maradt vissza.

Valamikor a vidéki közösségekben is kiváló, sokszor kiemelkedő kántorok szolgáltak, akik gyakran jelentős vallási felkészültséget, művészi szintet mutattak fel. Gondoljunk a Kazinczy három nagy kántorára, Preiszre, Holczerra és Fischre. Mindhármán vidéki hitközségekből kerültek a pesti ortodoxia felleg-várába.

Sorolhatnám a többieket, a nagyokat, a jelentőseket, de ebben az írásban egy kántorról kívánok szólni: Felder Frigyes volt kaposvári főkántorról, akit 50 évvel ezelőtt, 1969. április 24-én szőlített magához az Örökkévaló, 67 éves korában.

Dramái csengésű, szép tenorhangját, szívből jövő és szívekhez szóló imádságát a mai fiatalabb generáció már nem hallhatta.

1902-ben született a lengyelországi Baligródban, egy ortodox rabbi legidősebb fiaként. Szegények voltak, hiszen a kisebb közösségek vallási funkcionáriusai soha nem a gazdagságukról voltak híresek. Sokkal inkább odaadó munkájukról.

Feldert édesapja 12 évesen jesivába küldte. Az első világháború viharai dűltek akkor, és ő eljutott Prágába. Tudta-e, felismerte-e valaki rajta kívül, hogy kitűnő énekhanggal rendelkezik? Ki tudja? Mindenesetre ő megérezte önmaga tehetségét, és továbbment Bécsbe. Ott együtt tanult énekelni a később világhírűvé vált tenoristával, Joseph Schmidttel. Bécsben kezdett kántorságot tanulni, és a sok tanulás mellett csupán egy dolgot csinált: éhezett, nélkülözött. Ez a körülmény hozta vissza 16 évesen Budapestre, és egy kóser mézsárszéknél helyezkedett el kifutóként. Közben felkereste Tasliczki zsinagógai karmestert, aki tanította és felvette a kórusába. Hamarosan tagja lett a Városi Színház (ma Erkel) kórusának is, kapott kisebb szerepeket is, kezdett jobbra fordulni a sorsa, amikor szülei (akik addig elég keveset törődtek vele) közölték, hogy kitagadják, ha folytatja a színpadi szereplést. Búcsút mondott a színháznak, útja visszavezetett a mézsárszékhöz, ahol kitanulta a szakmát, és összegyűjtött kis pénzén kolbászüzemet nyitott Dombóváron.

Megnősült, egy kislánya született. 1940-ben munkaszolgálatra vitték, Ukrajnába került. Első felesége és kislánya az auschwitzi gázkamrában fejezte be életét.

1945-ben jutott haza. Újra megnősült, két gyermeke született, Kati és Laci. A rabbiképzőbe iratkozott be, de mivel az

államosításkor mindenét elvették, dolgoznia kellett, hogy eltartsa családját.

1957-ben lett kaposvári főkántor. Érdekes módon az én Apámat követte ebben az állásban, aki ekkor került fel a fővárosba.

Felder Frigyes hűséggel szolgálta gyülekezetét. Nem csupán szárnyaló, szép hangját adta, hanem sok-sok munkával megszerzett zsidó tudását is. Talmud-tórát oktatott a gyerekeknek, nemcsak Kaposvárott, hanem Nagykanizsán is, mely akkor községkerületileg oda tartozott. Vállalta a kóser vágást, sokszor kilométereket utazott, ha akár csak egyetlen zsidó is igényelte a szolgálatát.

Rajongásig szerette családját. Mindenhol sietett haza, hogy minél több időt tölthessen velük. Soha nem jött haza gyerekeihez egy tábla csokoládé nélkül.

Sokszor találkoztam Frici bácsival (ő kívánta, hogy így szólítsam, és ne főkántor úrnak, ami pedig nagyon is járt neki). Mindig kedves, mosolygós arcát most is látom magam előtt. Soha nem gyerekeknek kezelt, felnőtt módon beszélt velem. Lehet, megérezte, hogy egyszer majd a kollégája leszek.

Fiától tudom, hogy már ágyban fekvő, súlyos beteg volt, amikor azt kérte, vigyék be a templomba, mert ott

szeretne imádkozni. Utána hamarosan elszólította őt a Teremtő.

Hozzá fűződő utolsó személyes emlékem 1964 nyaráról való. Izraelbe való kivándorlásom előtt lementem Kaposvárra, hogy elköszönjek szülővárosomtól, az ott élőkől, akik gyerekként ismertek. Frici bácsi megkérdezte, akarok-e péntek este a templomban előimádkozni. Hangsúlyozom, nem én kértem, hanem ő ajánlotta fel, hozzátéve: állj oda Apád régi helyére! 15 éves voltam ekkor, de ezt a gesztust soha nem felejtettem el.

50 éve ment el. Azóta kevés szó esett róla a családi körön kívül. Szomorú, hiszen oly sokat adott a közösségnek! A tudását, a tehetségét, az emberségét, a szeretetét. Kegyetlen az elmúlás, a felejtés. Talán most, írással olvasva, néhány kortársamnak eszébe fog jutni, és leánya, fia mellett ők is megemlékeznek arról, amit tőle kaptak.

Adjon a Mindenható békés pihenést Felder Frigyes főkántornak! Lelje meg helyét az örökkévalóság világában és imádkozzon az égi zsinagógák egyikében, szárnyaljon ott fel gyönyörű hangja, szívüket melengető könyörgéssel!

Zichrono liv'ráchá, emlékéből fakadjék áldás.

Sándor György kántor
Indianapolis, USA

Körzeti kitekintő

Kecskemét

Az évtizedes hagyományokat követve, a zsidó közösség tagjai és vendégeik ebben az esztendőben is közösen emlékeztek meg az Egyiptomból való kivonulásról, ezúttal „romantikus” környezetben.

A régi díszterem korábban mindig kicsinek bizonyult, sok jelentkezőt el kellett utasítani, a vállalkozó szellemű fiatalok az udvari folyósón vártak, hogy talán nekik is jut hely.

Az idén megkezdődött az új díszterem kialakítása. Az első fázisban el is készült egy négyszer nagyobb helyiség.

A meghívottakat előre figyelmeztették, hogy nincs fűtés, világítás sem, és bár segítők mindent megtettek az emberi körülmények biztosítása érdekében, a yers betonfelületek, a vakolatlan falak, a falakból kilógó villany- és gázvezetékek, a padlóból kiálló különböző csövek a teljes takarítást szinte lehetetlenné tették.

Az utolsó napokban mégiscsak sikerült ideiglenes világítást kialakítani, hogy ne sötétben kelljen a közönségnek az örködés éjszakáját tölteni.

A szöderestét *dr. Feldmayer Péter*, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnöke nyitotta meg. Üdvözölte a jelenlévőket, köztük *prof. dr. Grósz Andort*, a Mazsihisz vezetőségi tagját, a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány elnökét.

Megköszönte mindenkinek, hogy eljött, és Magyarország kormányának azt, hogy 6 millió forinttal támogatta a felújítást, a Mazsihisznek pedig hogy a felújítási alaphoz 6 millió forintot bocsátott a rendelkezésünkre.

Elmondta, hogy a Területi Csoport valamennyi rendelkezésre álló forrást felhasználta a felújításhoz, de eredményét fejezte ki, hogy hamarosan megkezdődhet a második fázis kivitelezése, melynek során a terem elnyeri végleges formáját.

Örömmel jelentette be, hogy a kormány úgy döntött, a második fázis munkálatait 7 millió forinttal támogatja. Talán a Mazsihisz vezetése is

további forrásokat biztosít majd a felújítási alaphoz.

Ezt követően *dr. Róna Tamás PhD*, a Mazsihisz Rabbitegyháza elnöke mondta el a Haggadát, érdekes történetekkel, kommentárokkal fűszerezve az ősi szövegeket.

Az esemény fényét nagymértékben emelték a fiatal- és gyermekkorúak, akik aktívan vettek részt abban, hogy minél jobban beleéljék magukat a résztvevők az egyiptomi fogásból való szabadulás történetébe és nagyszerűségébe.

Az ifjaknak a közösség ajándékát prof. dr. Grósz Andor hitközségi elnök adta át.

A széder kezdetekor a nap utolsó sugarai még beragyogtak az ablakokon, és kissé felmelegítették a jéghideg falakat, de azután egyre inkább érződött a szigorú téli fagyok maradványa, késő estére már a résztvevők lehelete is látszott. Mégis ott maradt mindenki, és ha dideregve is, de végighallgatta az imákat és az érdekes történeteket.

A nehéz szívvel távozó nemcsak azzal mentek el, hogy „Jövőre Jeruzsálemben!”, hanem azzal a reménnyel is, hogy ugyanitt találkoznak jövőre, de már egy teljesen kész díszteremben.

Újpest és Rákospalota

A hagyományokhoz híven idén is két szöderestét tartottak a BZSH Újpesti Szeretetotthonában. Az első nap *Szerdócz Ervin* főrabbi asztalánál jelen volt többek között *Máté György* hitközségi elnök, *Hajdú László* országgyűlési képviselő és *Németh Angéla*, a XV. kerület polgármestere is.

A hitközségi tagok és családtagjaik, a szeretetotthon, valamint a Sela otthon lakói mellett jó néhány vendég érkezett a IV. kerületből és a templomkörzethez tartozó Rákospalotáról, sokan pedig Pest belvárosából látogattak ki az újpesti Liszt Ferenc utcába.

A hófehér kitlit viselő Szerdócz Ervin házigazdaként személyes hangon üdvözölte a megjelenteket, majd a gyertyagyújtás utáni bevezetőjében az ünnep jelentőségéről beszélt. A továbbiakban az est a Haggadának megfelelően haladt, s közben a főrabbi egy-egy vendéghez néhány személyes gondolatot is intézett. A kötött szövegen túl szólt többek között a széder legfontosabb történelmi előzményeiről, a zsidók és a rómaiak kultúra- és egyháztörténeti kapcsolatáról, portrét rajzolt a Haggadában megörökített tudós rabbikról és a szédertálat alkotó ételek szimbolikáját elemezte.

A kiváló énekhangjáról és finom humoráról ismert főrabbi folyamatosan elevenen tartotta a figyelmet. Amikor a római módra tétlenség könyöklésre került a sor, többek között beavatta a hallgatóságot abba a „titokba”, hogy ő maga balkezes lévén, a jobb karjára nehezedik.

Szerdócz Ervin a szöveghez és a dalokhoz kötődve, időről időre felidézte szülőföldjének, Máramaros-szigetnek szöderesti hagyományait, valamint többször is utalt Lévi Jichák berdicsevi chászid rabbi bölcs mondásaira és szokásaira.

Lősáná hábáb! birusalájim! – Jövőre Jeruzsálemben! – hangzott a hagyományos zárszó, amely után a rabbi köszönetet mondott Máté György hitközségi elnöknek a szervezésért és a konyhai dolgozóknak a meleg vacsora tálalásáért.

Végül bejelentette, hogy a széder második estéjén az újpesti hitközség ismét megnyitja kapuját a vendégek előtt.

R. A.

MEGHÍVÓ

Kedves vendégeink!

A Szolnoki Zsidó Hitközség szeretettel meghívja Önt és családját **2019. május 19-én 10 órára** egykori Zsinagógánk felavatása 120. évfordulójának és a Lág Báomér megünneplésére.

A program keretében felidézük építésnek és működésének történetét, átadjuk az emlékérmeket, amelyeket Szabó Imrefia Béla szobrászművész az évfordulóra készített. Így módon is igyekszünk az utókor számára is megörökíteni volt zsinagógánk emlékét.

Tisztelettel várjuk:

Szalay Ferenc,
Szolnok Megyei Jogú Város polgármestere

Berman Dávid,
a hitközség elnöke

Program:

09.00: Érkezés, Regisztráció

10.00: **Dr. Róna Tamás** főrabbi és **Szalay Ferenc** megnyitója

10.20: Szolnok zsidóságának és a Szolnoki zsinagógának története
Dr. Szegő Ágnes és **Professzor Dr. Schöner Alfréd** főrabbi előadása

10.50: A Szolnoki Szimfonikus Zenekar műsora

11.10: Emlékérmek és oklevelek átadása

11.50: Pezsgős koccintás

12.00-14.00: Ebéd

14.00-tól Klein Judit és zenekarának koncertje

Tűzgyújtás Lág Báomér emlékére és öröme a Múzsák terén.

Az ünnepség helyszíne:
Szolnoki Galéria, Templom utca 2.
A Kis Zsinagóga (múzeumunk) a rendezvény idején nyitva tart.

Chászidok között

Előző számunkban megemlékeztünk a 96 éves korában elhunyt Menáhem Mendel Taubról. Az alábbi cikk 1984-ben, a holokauszt 40. évfordulója évében jelent meg az Új Életben, amikor a világhírű rabbi először járt Budapesten.

Azon a szerda délutánon a MA-LÉV római járata kétórás késéssel landolt Ferihegyen.

Már erősen szürkült, amikor a bemondó hangja egykedvűen jelentette: a MA-LÉV 501-es járata Róma felől megérkezett.

Amikor az ezüstsínű gép méltóságteljesen a főépület elé gördült, s a hosszúnak tűnő, feszült várakozás után kinyílt az ajtaja, a néhány jelenlévő olyan jelenetnek volt a tanúja, amely – meggyőződéseim – felejtethetetlen élmény marad számára.

Mintha Chagall világa – egy álomvilág – vagy a Hegedűs a háztetőn szereplői, a Jób lázadása hősei lépkedtek volna egyenként a lépcsőn lefelé.

Szőrmével borított kalapjukban, hosszú, fekete kabátban, barna, fehér, fekete dús szakállal, göndör vagy sima, hosszú, lebegő pajesszal – úgy szálltak be a reájuk várakozó autóbuszba, mintha egy régi-régi lengyel népmesegyűjtemény meg-elevenedett zsidócskái jöttek volna el hozzánk – hogy visszavarázsoljanak minket nagyszüleink korába.

S az álom tovább folytatódott.

Mennyien lehettek? Húszan? Huszonöt? A valamikor jobb napokat látott körüti szálloda hallja pillanatok alatt megtelt velük. Szerényen és csendesen sürgötek-forogtak, méltóan az alkalomhoz.

Jahrzeitra jöttek. A világhírű nagykállói cádik halálozási évfordulójára. Vezetőjüket, Menáhem Mendel Taubot, a kállói cádik hatodízigleni leszármazottját körülveszik hívei.

Ott állnak körülötte, pillanatra sem tángítanak mellőle, mintha így akarnák óvni őt minden bajtól, rossztól. Eljöttek Jeruzsálemből, Miami-ból, New Yorkból, Antwerpenből s ki tudja még honnan. Mert Nagy-kállóra utazni, ott együtt imádkozni a nagy cádik utódjával – nem akármilyen dolog.

Szombatbúcsúztató. A Hanna éttermében minden hely foglalt. A bejáratú ajtóknál megannyi asszony szorong, hogy ha csak messziről is, de részese legyen az álomnak, amelynek most nem szab határt az idő, és most a levegőben ott vannak a ki nem mondott szavak: talán soha többé nem látok ilyet.

Néhány fiatal édesanya gyermekét a magasba emeli, a kezével előre mutat: előre az asztalfő felé, ahol a Rebbe ül szombati viseletében, ezüstsálakkal hímzett fekete kabátban, fehér harisnyában és fekete lakkcipőben.

Az asszonyok és a gyermekek arcát figyelem. Az arc ezúttal nem a kíváncsiságnak, a különlegesség izgalmának a tükre. Az ünnepélyesség sem. Talán leginkább arra a jelenetre emlékeztet, amikor a Jób lázadásában a kállói cádik sírjához zárandokoltak kérnek, könyörögnek: Cádik, hozd vissza a fiamat a front-ról! Cádik, gyógyítsd meg a gyermekemet!

Sá! Sá! – hangzik most mindenfelől. S a Rebbe énekelni kezd... Szól a kakas már – hangzik fel ajkáról a jól ismert dal. Miközben énekel, fejét felemeli, szeméit lehunyja.

Ez nem az általunk ismert melódia, gondoljuk az első pillanatokban. Hiszen olyan igazi zsidó dallamokat kanyarít mellé és belőle, hogy mágnesként tapadnak rá a szemek, s a szerencsések örülnek, hogy oda-csempészhetnék magnójukat a Rebbe asztalára.

A Kálever tanítványai között

Fotó: David Cohen/Flash90

Ezt az előadást, ennek a dalnak a hangulatát, az egész est hangulatát – fájdalom – képtelenség írásban érzékelteni. Mert az álmat is nehéz.

S amikor odaér: Mikor lesz az már, de mikor lesz az már? – akkor az egész terem egy emberként énekel vele együtt: Jibone besz hamikdos ir cijajn tömálé, akkor lesz az már.

A vacsora végeztével óriási sült kuglit tesznek a Rebbe elé. Ő hozzányúl, és jelképesen elfogyaszt egy darabot belőle. Mintha egy méhkas bolydulna meg, pillanatok alatt óriási csödület: mindenki igyekszik a srájimért – legalább egy pici darabot megszerezni abból a süteményféléből, amit a Rebbe hagyott.

Sorra felhangzanak az énekek. A Rebbe tapsolni kezd – valamennyien átvesszik; énekel, és hozzá ütemesen tapsol az egész terem.

Ha tapsol a rabbi... – jut eszembe a régi chászid dal.

Önfeledt, ünnepi hangulat. Most feláll a Rebbe, átfogja a körülötte ülők vállát, és táncolni kezd. Mindenki feláll, és – táncot lejt.

Ha táncol a rabbi... – liktet benem tovább a közismert chászid dal szövege.

Zájin ádári vacsora. Vasárnap este. Pontban hét órakor egy hatalmas Ikarus fordul be a Tanács körút-ról a Dob utcába. Félézer kilométert utazott az óriás, s most porosan, sárosan kerülgeti a két oldalt parkoló autókat. Az út közepén megáll, de a mögötte feltorlódott autók vezetői –

csoda – most nem villognak, dudálnak türelmetlenül, mint hasonló esetekben szoktak.

A Nagy-kállóról érkező kegyelettevők egymás után szállnak le és sietnek be a Hannába. Ez nem csak a szokásos Fisch-szüde – ez búcsúvacsora is. A Rebbe ma drósét is tart. Visszajött Nagy-kállóból, s most a vallásosságról, a szombattartásról, az áhítatról beszél.

Tegnap már megígérte, hogy ma is énekelni fog. Előtte ott sorakoznak a magnók, s egyszerre csak felcsendül ajkairól a Sírak-rínak a bárányok című dal. Ízes magyar nyelven énekel most a Rebbe. Ezután ismét a Szól a kakas már, s amikor óránkra pillantunk, csodálkozással regisztráljuk, hogy több mint két órája ülünk és hallgatjuk a dalokat, énekelünk vagy tapsolunk, csodálkozunk vagy – imádkozunk.

Bizonyára mindenkivel előfordult már, hogy álmodása közepette – tudta, hogy álmodik de – úgy szerette volna minél tovább, minél hosszabb időre kitolni, elodázní az ébredés idejét.

Hétfőn reggel egy autóbusz állt meg a körüti szálloda előtt. Utasai csendesen szálltak fel és foglalták el helyeiket.

Egy óra múlva repülőre ültek, és amikor a gép befürta magát a márciusi reggel sűrű felhőtömegébe, szomorúan néztünk egymásra.

Elszállt az álom...

Kardos Péter

Magyar zsidó sportolókról nyílt kiállítás New-Yorkban

Büszkék vagyunk azokra a zsidó származású magyarokra, akik a sporton keresztül gazdagabbá tették a magyar sport örökségét – mondta Szijjártó Péter kül-gazdasági és külügyminiszter, amikor megnyitotta a Maccabi VAC Hungary Sportegyesület kiállítását New-Yorkban.

A főkonzulátuson 15 tablót állítottak ki, amelyek angol nyelven mutatják be a magyar zsidó sportolók életét, a magyar zsidó sportkultúrát, sporttörténetét.

A miniszter az ünnepségen beszélt a magyar–izraeli kapcsolatokról, emlékeztetett arra, hogy néhány hete megnyithatta a magyar kereskedelmi képviselőlet Jeruzsálemben, illetve a magyar kulturális évet Tel-Avivban, most pedig egy olyan kiállítást nyithat meg, amely „emléket állít és kiemeli a teljesítményét azoknak a zsidó sportolóknak, akik gazdagabbá tették a magyar sport örökségét”.

„Ezek a tények világosan jelzik, milyen színes a magyar–izraeli kapcsolat, és hogy mi nemcsak stratégiai szövetségként, hanem baráti országgént és baráti nemzetként is tekintünk Izraelre” – fogalmazott.

Kitért rá, hogy a magyar sportszerető nemzet és büszke arra, hogy a lélek-számhoz viszonyítva a legtöbb olimpiai aranyat nyerte.

„Mi mint olimpiai nemzet nagyon fontosnak tartjuk, hogy az első magyar férfi olimpiai bajnok és országunk első női olimpiai bajnoka is zsidó származású volt” – utalt Hajós Alfrédra és Elek Ilonára.

A kiállított tablókra rátérve beszélt Guttmann Béláról, aki a Benfica labdarúgócsapatát BEK-győzelemhez segítette, a négyszeres, illetve háromszoros olimpiai bajnok kardvívóról, Fuchs Jenőről és Kabos Endréről, valamint a sakkozó Polgár Juditról.

„Ez mind kivételes teljesítmény, mindannyian kivételes személyiségek, és kivételes a hozzájárulásuk nemzeti büszkeségünkhöz” – hangsúlyozta.

Szijjártó Péter kiemelte: „büszkék vagyunk arra, hogy a legnagyobb közép-európai zsidó közösség Budapesten él”. Beszélt arról is, hogy a zsidó kultúrának reneszánsza van Magyarországon, hogy Európa legnagyobb zsinagógája és Európa egyik legnagyobb katolikus katedrális gyalogos távolságra található egymástól, és arról is, hogy amikor a zsidó kulturális fesztivált tartják Budapesten, „nem lesznek csapatok és katonák az utcákon, mert ezekre egyszerűen nincs szükség”.

„Végtelenül megtisztelve érezzük magunkat, hogy otthont adhatunk az idei Európai Maccabi Játékoknak, ami úgy vélem, a legjobb válasz mindarra a sok buta hamis hírre, amely arról szól, hogy országunkban növekszik az antiszemitizmus” – mondta a július 29. és augusztus 7. között sorra kerülő multisporteseményre rátérve. Hozzátette: az összes ideérkező sportoló, kísérő és újságíró „látni fogja, hogy mi nagyra becsüljük a zsidó közösséget”.

Megemlítette: örömmel vették, hogy Budapest Bázellel szemben elnyerte a rendezési jogot, és emlékeztetett rá, hogy kevesebb mint száz nap van a rajtig, de több mint kilencven év telt el azóta, hogy legutóbb ebben a régióban, Csehországban rendezték ezeket a játékokat.

„Kilencven év elteltével a Maccabi Játékok visszatérnek Európa középső részébe. És mi erre lehetőségként tekintünk, nemcsak sport-, hanem kulturális szempontból is” – hangsúlyozta.

A miniszter a kiállítás megnyitóján megjelenteknek ígéretet tett arra, hogy a magyarok jó házigazdái lesznek a játékoknak, az előkészületek megtörténnek, az összes szükséges döntést meghozták az infrastruktúra és a költségvetés tekintetében.

A Maccabi Világszövetség a legnagyobb és a legrégebben működő zsidó sportszervezet a világon, amely öt kontinensen ível át. Négyévente rendezik meg Izraelben a Maccabi Világjátékokat. Az Európai Maccabi Szövetség (EMC) a helyi Maccabi tagszervezetek ernyőszervezete. A Maccabi Európa Játékokat szintén négyévente rendezik meg, két évvel az izraeli Maccabi Világjátékokat követően. Az EMC 2015-ös kongresszusán döntött el, hogy 2019-ben a magyar főváros lehet a házigazda. Az 1906-ban alakult Maccabi VAC Hungary Magyarország egyetlen zsidó sportegyesülete.

MTI

75 év után találtak rá a budapesti Wallenberg-házban rejtegetett kislányra

Eleni Korani, az Ernst Galéria tártulajdonosa felkutatta azt a nőt, aki naphegyi házukban született, és akit Raoul Wallenberg mentett meg annak idején, írja a blikk.hu.

A műkincskereskedő és családja három évvel ezelőtt költözött be egy naphegyi villába, amelynek a történelme egybeforr a magyar zsidósággal. Az épületben ugyanis a második világháborúban az a Raoul Wallenberg élt, aki zsidók ezreit mentette meg a biztos haláltól. Köztük a Vándor családot, akiknek a kislánya hetvenöt évvel ezelőtt abban a házban született meg, amelyben most Koraniék élnek.

A galériatulajdonosok nyomozásba kezdtek, hogy megtalálják a nőt, aki 1944-ben a házukban született. Nemrég kiderült: a nő él, és Kanadában művészetekkel foglalkozik.

Korani Lévai Jenő újságíró Wallenberggel kapcsolatos könyvében olvasott egy történetet, amelyben az szerepelt, hogy egy zsidó tisztviselő felesége hogyan adott gyermekének életet a házban 1944. november 4-én, reggel 7 órakor, „irtózatos ágyútűz közepette”.

Eleni Korani

„Megtudtuk, hogy a kislány neve Yvonne Maria Ava. Végül az internet segítségével meg is találtuk: Torontóban él, az ottani egyetemen művészeteket oktat” – tette hozzá Eleni, aki fel is vette a kapcsolatot a nővel, és meghívta őt Magyarországra.

Yvonne Vándor egy Wallen-

berg-ről szóló, 1982-ben megjelent könyvben azt mondta:

– Annyit tudtam, hogy Magyarországon születtem a háború alatt, de nem ismertem a gyökereim. A zsidó hitet akkor vettem fel, amikor hozzámentem a férjemhez. Később egy rokon elmesélte: zsidónak születtem. 1979. október 20-án aztán derült

Yvonne Singer

égből villámcsapásként egy, a Toronto Starban megjelent cikkben szembesültem a nevemmel. A cikk Raoul Wallenberg-ről és a Vándor családról szólt, és egy Yvonne nevű kislány csodálatos születéséről. Csak sírtam, amikor megláttam a nevemet – idézte fel a ma már Yvonne Singer néven élő nő.

A holokauszt-emléknap ürügyén avagy... a gáluti zsidóság a damaszkuszi úton

Ismét eltelt egy év. Ezt abból is lehet tudni, hogy Izraelben is elérkezett a vészorkszak rémségeire, áldozataira, hőseire történő emlékezés napja¹.

Számos meg- és visszaemlékezés lehet hallani-olvasni a történekről. Sajnos egyre kevesebbet a borzalmak szenvedő alanyaitól, hiszen számuk vésses gyorsasággal apad. *Ezen sorok írásakor Izraelben 212 ezer túlélőt tartanak nyilván, közülük naponta 40-re tehető az elhalálozók száma.*

Nyilvánvaló, hogy hivatalos megemlékezésre évi egy alkalommal kerül sor, ez azonban nem mentesíti az államot, hogy a még köztünk élők mindennapjait folyamatosan nyommon kövessék, és megadják nekik a szükséges segítséget. *Ezen a téren Izraelnek is van tennivalója.*

Más ünnep- és emléknap kapcsán is kifejtettem már azon véleményemet, hogy évek-évtizedek múltával képtelenség újat mondani. Éppen ezért – és ez alól magam sem vagyok kivétel – minden évben újra és újra elsíratjuk nemcsak a – néha meg sem ismert – családtagjainkat, de könnyet ejtünk a 20. század sötét napjait túlélő, sokszor testben is, de lélekben mindenképpen megtört szereteteinkért. Mind a hatmillió testvérünkért. Valahol a lelkünk mélyén magunkat, a háború után született generációt is siratjuk, hiszen geneinkben hordozzuk az ősek félelmét, melyet felfedezünk még unokáinkban is.

Nem felejtünk, és nem bocsátunk meg! Bocsánat egy elmebeteg diktátornak és az ideológiáját kiszolgáló csatlósainak nem jár! Felejtjen az ősszel szemben erkölcsstelen!

Tegyük fel – ad abszurdum –, hogy több mint hét évtized távolából felmerül a megbocsátás. Kinek? Szánjuk talán a matuzsálemi kort megélt náci/nyilast, mert utánajártak ténykedésének és bíróság elé állították? Sirassuk a kora miatt? Ő talán érzett szánakozást a gázba hurcolt gyerekekért, aggastyánokért?

Meggyőződésem, hogy az ítélet üzenetet hordoz, és elsősorban a szellemi örökösöknek szól!

Felejtjen – ismét csak feltételes módot használva – képtelenség. Az, ahogy említettem, az elpusztítottak megtagadása lenne. De van egy másik ok is, ami nem más, mint hogy lépten-nyomon – és ahogy az idő telik, egyre nagyobb vérszemet kapva – szembejön a kurzus-történetek által történelemhamisítás, a holokauszt relativizálása, és nem ritka az áldozathibáztatás sem.

Természetesen a jelenség nem új keletű. Nyugodtan kimondható, hogy egyidős a háború befejezésével, és felelősség terhel minden, 45 után hatalmon lévő kormányt, amelyik képtelen volt szembenézni a múlt bűneivel. Nem kell összeesküvés-elméletet gyártani ahhoz, hogy – mai tudásunkkal természetesen – lássuk, a szembenézés elmaradása nagyrészt tudatos volt.

A vészorkszak alatt szinte teljes egészében megsemmisültek a nagy hírű európai jesivák, tanáraikkal, diákjaikkal együtt. A tanítók hiánya, a felszabadulást követő, államilag kódot vallásellenesség és a zsidóság zömének feltétlen lojalitása a felszabadítókhoz² azt eredményezte, hogy a zsinagógák kiürültek. A szocialista táboron átfutó rendszerváltás alkalmával azonban a megmaradt rabbik, a zsidó szervezetek nem mindenhol tudták megragadni az alkalmat az újraszerveződéshez.

Fényfestéssel jelent meg Varsóban az elpusztított nagyzsínagóga

Az egykori imaház képét a helyén álló modern felhőkarcoló homlokzatára vetítették két órán át, a teret pedig archív felvételtől a zsinagóga néhai főkántora, Gerszon Sirota éneke töltötte be – írja tudósításában az MTL. Sirota a varsói gettóban halt meg.

A fényfestést Gabi von Selmann lengyel multimédiaművész készítette azért, hogy emlékeztesse Lengyelországot: multikulturális nemzetként egykor népes zsidó közösségnek adott otthont. A megemlékezést a Nyitott Köztársaság nevű, antiszemitizmus ellen harcoló szervezet kezdeményezte.

„A lengyel emlékezet felébresztése számomra az empátia megteremtéséről szól, mert ahol empátia van, ott nincs többé rettegés” – mondta alkotásáról a művész. A zsinagógát immár másodszer támasztották fel így. Most a felkelés évfordulójának előestéjén tartották a fényfestést, hogy a rendezvény ne essen egybe a péntek este kezdődő sábbáttal és a peszách ünnepével.

Von Selmann nagyapját Auschwitzban gyilkolták meg a náci. Férje nagyapja viszont a Lengyelországot megszálló náci SS-tisztek egyike volt. Személyes történetüket is a nemzedékek közti megbékélésüként igyekeznek bemutatni.

A varsói nagyzsínagóga a 19. század második felében épült, és átadásakor a világ legnagyobb zsidó imaháza volt. Varsó lakóinak akkor mintegy harmada zsidó volt. A Lengyelországot megszálló náci a templomot feldúlták, majd 1943-ban, a varsói gettóházadás idején felrobbantották.

Mire észbe kaptak, hogy valamit tenni kéne ahhoz, hogy a diaszpóra zsidósága fennmaradjon, elfogytak a hívek. Hívek nélkül pedig nincs létjogosultság. Pathhelyzet, amelynek egyelőre nem látszik a megoldása.

És megoldás addig nem is várható, amíg a gáluti zsidóság nem képes, vagy talán nem is akar szembenézni az idők változásával. Hosszú ideig a nyugati zsidóság kivételes helyzetben volt a kelet-európaihoz képest, hiszen vallásgyakorlásában nem korlátozták, ez a különbség a szocialista tábor összeomlásával megszűnt.

Mi sem szemlélteti jobban a különbség elmosódását, mint hogy a nyugat-európai és amerikai zsidó közösségek tagjait ért támadások ma már napi szinten szerepelnek a hírek között. Amerika zsidósága pedig ennek ellenére göröcsösen ragaszkodik ahhoz, hogy ők mások, mint európai társaik. Nemrég a közösségi épületek, templomok védelmével kapcsolatban nyilatkozta egy amerikai rabbi, hogy „a zsinagóga nem repülőtér” – ezzel utasítva el annak védelmét.

A teljes diaszpóra zsidóságának, a közösség minden egyes tagjának öríási a felelőssége abban, hogy milyen módon viszonyul Izraelhez. Alapvetően fogalmi szinten kellene rendet teremteni, mert amire a baloldali liberális gondolkodást (ami sem nem baloldali, sem nem liberális) magukénak vallók azt mondják, hogy „Izrael jogos bírálata”, az nem más, mint ami ellen elvben harcolnak. Szintiszta antiszemitizmus – még ha furcsán is veszi ki magát zsidók esetében. De erre is volt már példa a történelem során.

És bár az alábbi esetnek nem Európa adott otthont, Európa is „büszkélkedhet” néhány hasonló nézeteket valló „tanítóval”.

Az idei peszách előestéjén szédre hívta Chicago Tzedek zsinagógája dr. Omar Barghutit, a BDS mozgalom alapítóját. Mivel az illető persona non grata az Egyesült Államokban, így a modern technika igénybevételével, skype-on tartotta meg előadását. Mi másról is szólhatott beszámolója, mint az izraeli arabok, a magukat palesztinnak nevező „területi” arabok Izrael általi elnyomásáról...

A Tzedek közösség alapítója, Brant Rosen reformrabbi a következőket mondta a gyűlekezetének: „A palesztinok mindennapi életét súlyosan korlátozzák Izraelben és a megszállt területeken – ez azonban nem kerül az újságok címlapjára.” Felhívta a figyelmet arra, hogy komolyan fontolóra kell venni az Izraelbe történő utazás beszüntetését, ezzel vállalva szolidaritást a palesztin néppel.

Tényleg, vannak fontolóra veendő dolgok. Elsősorban is a diaszpóra zsidóságának nem ártana magáévá tenni azt a bölcs mondást, hogy ha segíteni nem tudsz, legalább ne árts!

Mert elnézve a diaszpóra zsidóságának jövőjét – és ismervé Európa múltját –, kétségek merülnek fel a tekintetben, hogy Izraelen kívül létezik-e a Földön másik ország, amelyik hazát adna, vagy legalább szálást kínál a rászorulóknak?!

Leharblog

¹ Izrael a varsói gettófelkelés, 1943. április 16. dátumához (ami az idei évben május 2-ára esik) igazítja az emlékezést.

² A félreértések elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy a felszabadítás tényén nincs mit vitatni. A rendszer működése viszont már az első koncepciók perkei alkalmával világossá kellett hogy váljon.

Kampós orrú, fekete kalapos figurát égettek egy lengyel népszokás keretében

Egyes helyeken régebben népszokás volt, hogy húsvétkor elégetnek egy Júdás-figurát, a cseheknél idén szemérmesen csak egy rőzsefigura került a máglyára, egy lengyel faluban azonban egy antiszemita zsidóábrázolásokra hasonlító figurát vertek gyerekek botokkal, majd gyújtottak fel helyiek a szokás keretében, írja az Independent.

A Zsidó Világkongresszus gyomorforgatónak nevezte az esetet, nemcsak a bábú külseje miatt, hanem azért is, mert a második világháború előtt a Júdás-égetés szokása nem titkoltan antiszemita töltettel rendelkezett. „A zsidókat mélyregeken zavarja e háborzongató feléledése a középkori antiszemizmusnak, amely elképzelhetetlen erőszakhoz és szenvedéshez vezetett” – olvasható Robert Singer, a ZSVK vezetője nyilatkozatában.

A Twitter-bejegyzésen alul látható a kifogásolt bábú, fönt pedig ugyanerről a népszokásról egy kép a 30-as évekből. A modern figurán kétségtelenül azt látni, hogy fekete kalapja és kampós orra van, ahogy az antiszemita karikatúrákban a zsidókat ábrázolni szokták.

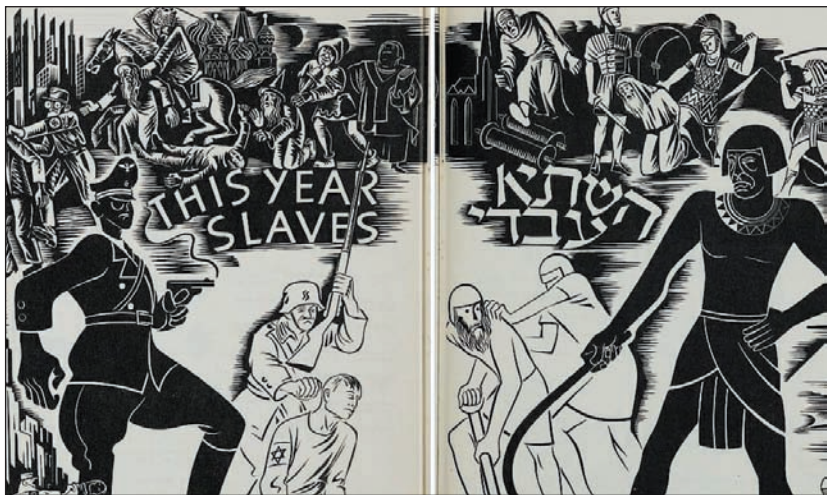
Az Ekspres Jaroslowski című regionális lap nem tudta kideríteni, ki kezdeményezte, hogy tíz év után újítsák fel a népszokást, amelyet agresszív antiszemita színeze miatt 2009-ben a katolikus egyház is betiltott, olvasható az MTI-n.

Hogyan kerültek a náci az ünnepi asztalra?

Közvetlenül a második világháborút követő években a peszách haggadák készítői párhuzamot vontak az egyiptomi kivonulás története és a holokauszt között. Az egyiptomiak helyén pedig megjelentek a náci mint a zsidó nép gonosz sanyargatói.

Egy nem mindennapi módon illusztrált haggada jelent meg 1945-ben az Egyesült Államokban. A Gyerekek peszách haggadája címet viselő kiadványban látható rajzokon ugyanis a megszokottól eltérően nemcsak egyiptomi figurák gyötrik Izrael népét, de a zsidókat sanyargató náci személyében a modern kor rabszolgatartói is megjelennek.

A haggadát egy Siegmund Forst nevű bécsi zsidó művész készítette, aki ugyan 1939-ben érkezett Amerikába, ám közben nem feledkezett meg az európai zsidóság sorsáról. Az erőteljes fekete-fehér ábrázolásokon Forst párhuzamot vont az egyiptomi rabszolgaság és saját korának zsidóüldözése között.

Siegmund Forst 1945-ös haggadája

Hasonló elvet követ az az 1946-ban, egy müncheni gyűjtőtáborban megjelent haggada is, amelyet a tábor egyik zsidó lakója, Yosef Dov Sheinson készített. Az egyiptomi kivonulástól itt a holokausztot követően Európát tömegesen elhagyó zsidók története lett. Külön érdekesség, hogy Sheinson egy magyar túlélő, Adler Miklós festő, grafikus fametszeteit használta fel illusztráció gyanánt.

A kiadvány egyik példánya eljutott a Münchenben állomásozó amerikai hadsereg tábori rabbijához, Avraham Klausnerhez is, aki úgy döntött, hogy abban az évben Sheinson haggadáját fogják használni a szederestén. Klausner rabbi Eisenhower tábornokot a modern idők Mózesének nevezte, Hitlert pedig a fáraóhoz hasonlította.

Kibic

IZRAELI SZÍNES

Új technológia segíthet a vakok tájékozódásában

Az izraeli Tel-Aviv Egyetemen Orly Lahav irányításával készültek el azok a kutatások, amelyek lehetővé teszik új, hangadáson és tapintáson alapuló virtuális „térképek” alkalmazását a látássérültek térben való tájékozódásának fejlesztésére.

Orly Lahav és munkatársai eredményeit egy tekintélyes tudományos lap, a Computers & Education közölte. Mint a professzor elmagyarázta, a térben való tájékozódás és mozgás a nagy többség számára magától értetődő, ám a vakoknak a normálistól eltérő kihívásokkal kell megküzdeniük. Ők nyilvánvalóan nem képesek arra, hogy mielőtt ellátogatnak egy helyre, előzetesen megnézzék és tanulmányozzák, hogy hová is akarnak menni, így számukra nehéz az információszerzés.

A látók dolga egyszerű: mielőtt felülnek egy repülőre, tájékozódnak az érkezés helyéről, megnézik, hogy hol lesz a szállásuk, és így tovább. Habár ez a technológia a vakok számára is elérhető, nekik speciális információszerzésre van szükségük ahhoz, hogy idegen környezetben elboldoguljanak.

A professzor és munkatársai azon dolgoztak, hogy új szemlélettel és új technológiával közelítsenek a problémához. Vagyis nem hagyományos térképet kellett készíteniük a vakok számára, hanem arra ösztönözték a kutatásban részt vevőket, hogy hangok és tapintási visszajelzések révén virtuális környezetben hang- és tapintásalapú „térképet” kreáljanak maguknak. A virtuális térben tett navigáció az eredmények szerint később, a valóságos környezetben is hasznosnak, hatékonynak bizonyult. A kutatás igazolta, hogy a térinformációk előzetes összegyűjtése nemcsak azoknak a biztonságérzetét növelte, akik látóként veszítették el a látásukat, hanem azokat is, akik vakon születtek.

A rendőrség menekített ki egy izraeli katonát Mea Seárimból

Ultraortodox férfiak és fiúk egy csoportja szitkozódás közepette kövekkel dobált egy izraeli katonát, aki keresztülisértált Jeruzsálem Mea Seárim részén.

A ynet híroldal szerint az egyik kő majdnem eltalált egy férfit, aki 6 hónapos gyermekét tartotta a kezében. A férfi és felesége egy dühös, ám eredménytelen szóváltásba keveredett a csoporttal, majd továbbstájt.

A helyszínrre kiérkező rendőrök feloszlatták a tömeget, és sértetlenül kimenekítették a katonát.

„Az izraeli rendőrség minden rendelkezésére álló eszközt be fog vetni, hogy azonosítsa és bíróság elé állítsa az egyenruhás emberek elleni verbális vagy fizikai támadásban részt vevő személyeket” – nyilatkozta a rendőrség.

Pár nappal később szélsőséges ultraortodoxok szintén Mea Seárimban izraeli katonát ábrázoló bá-

but akasztottak fel, amit később a határrendészet tisztjei távolítottak el.

Az ultraortodox zsidók, akik körülbelül 10%-át képezik Izrael népességének, a zsidó törvények szigorú értelmezése szerint élnek életüket. Sokuk a katonai szolgálatot a fiatalok elcsábításának tekinti, amivel elhagyják az imádkozás és vallási tanulmányok zárt világát.

Évtizedes vita tárgya, hogy vajon a fiatal ultraortodox férfiaknak, akik szemináriumokon tanulnak, kötelezővé tegyék-e vagy sem a katonai szolgálatot, mint ahogy az kötelező az izraeli zsidó lakosság többi részének.

A 18. életév betöltése után a férfiaknak két évet és nyolc hónapot kell szolgálniuk a hadseregben, míg a nőknek két évet.

2017 szeptemberében a Legfelsőbb Bíróság eltörölte a vallásos tanulmányokat folytató ultraortodox

férfiakat a katonai szolgálat alól mentesítő jogszabályt, mondván, hogy aláassa a törvény előtti egyenlőség elvét.

A döntés felvetette a lehetőségét, hogy rákényszeríthetik őket a szolgálatra, ami súlyos politikai és társadalmi következményeket vonna maga után. A bíróság azonban egy évre felfüggesztette határozatát, módot adva a kormánynak egy új törvény előterjesztésére. A kormány többször is halasztást kért, legutóbb a választások miatt, így a mostani koalíciónak júniusig van ideje, hogy új tervezettel álljon elő.

Az ortodox törvényhozók javaslata szerint minden izraeli számára katonai szolgálat alóli mentességet kell nyújtani, aki a tóra tanulmányozására törekszik. „Ezen záradék célja annak tisztázása, hogy a tóratanulmányok nem egy adott szektorhoz tartoznak, és nem korlátozódnak az ultraortodox közösség férfiakra és tóratanulmányozóira. Ennek eredményeképpen ez a törvényjavaslat megköveteli, hogy a védelmi miniszter biztosítsa a szolgálat elhalasztását mindenki számára, akinek szándékában áll jelentős időre elkötelezni magát a tóra tanulmányozására.”

ujkelet.live

Tudásmegosztás egy egészségesebb világért

Izrael is megünnepelte az Egészségügyi Világnapot. Idén az általános egészség (#UniversalHealth) volt a téma. Ebből az alkalmából összegyűjtöttük, hogy mit tesz a zsidó állam ezen a téren: tudást és tapasztalatot oszt meg; egyedi technológiát alkalmaz; segít azokban az időkben, amikor szükséges; küzd a halálos járványok ellen; és tréninget tart egészségügyi dolgozóknak a világ minden táján.

Izrael a világ egyik legegészségesebb országa a Bloomberg Healthiest Country Index alapján. Ennek nyilvánvalóan számos oka van, amelyek közül több tényezőt is szívesen megoszt más országokkal és szakemberekkel.

Tudás és tapasztalat megosztása

Izrael már pár évvel az alapítását követően elkezdte megosztani közegészségügyi tudását és tapasztalatát a fejlődő országokkal. 1961 óta körülbelül 100 ország 1000 egészségügyi szakembere vett részt államilag finanszírozott szakmai eseményeken.

Technológia

Afrikában működő izraeli diplomáciai missziók víztisztító berendezéseket és közegészségügyi szolgáltatásokat mutattak be például Kamenban és Eritreában.

Tábori kórházak

Az Izraeli Védelmi Erők tábori kórházait az ENSZ a legjobbaknak minősítette az egész világon. Ezek a különleges sürgősségi központok azonnali segítséget nyújtanak földrengés vagy más természeti katasztrófa esetén az áldozatoknak. A rendszer jelesre vizsgázott Nepálban 2015-ben, a Fülöp-szigeteken 2013-ban, Kenyában 1998-ban és 2006-ban, valamint Haitin 2010-ben.

Küzdelem az ebola ellen

A 2014-ben kitört nyugat-afrikai ebolajárvány a vírus azonosítása óta a legsúlyosabb fertőzés volt úgy a megbetegedések, mint az áldozatok számát tekintve. Izrael a legtöbbet segítő államok egyikeként tevékenykedett a vírus terjedésének megakadályozásában. Sürgősségi kórházakat nyitott, és képzéseket tartott helyi orvosok számára.

Tréningek

Izraeli szakemberek vezetésével évente átlagosan 12 országban rendeznek szakmai tréningeket, amelyek összesen 250-en vesznek részt. A tréningek célja az egészségügyi innovációk és tapasztalatok megosztása annak érdekében, hogy az ország hozzájáruljon egy mindenki számára elérhető, egészségesebb jövőhöz.

Izraeli Nagykövetség

Bibliai királyság létezését bizonyíthatja egy masszív várfal

Háromezer éves, masszív várfalat találtak Lakisban, Izrael középső részén, ami az ásásokat vezető régészprofesszor, Joszef Garfinkel szerint a Bibliában szereplő erős júdai királyság létét bizonyítja Salamon király fiának idején, az i. e. 10. században – jelentette a Háárec című újság honlapja.

Az izraeli régészek körében évtizedek óta vita dúl arról, hogy a Bibliában leírt királyság Dávid király, majd fia, Salamon alatt valóban létezett-e, és ha igen, mekkora volt a területe, jelentősége. A minimalista tábor szerint a Biblia szövege a legendák világába való, mert mindeddig nem támasztották alá egyértelmű régészeti bizonyítékok az első zsidó királyságot, míg a másik tábor szerint a szöveg többé-kevésbé valóságos tényeket írt le. Azt ugyanakkor a feltárt régészeti maradványok alapján mind a két tábor elismeri, hogy az i. e. 9. és 8. században erős központi hatalommal, Jeruzsálemből irányított királyság működött a júdai hegyekben és dombságon.

Joszef Garfinkel professzor, a jeruzsálemi Héber Egyetem régészeti intézetének vezetője szerint az utóbbi hetekben a bibliai Lakis városnál folytatott ásásokat megtalált masszív várfal azt bizonyítja, hogy valóban létezett Dávid, azután Salamon királysága, majd annak halála után a kettévált birodalom déli részében Júda fennhatósága. A masszív, védelmet szolgáló várfal tövében talált magvakat ugyanis Oxfordba küldték, ahol korukat a legfejlettebb vizsgálatok alapján i. e. 920-ra datálták. Ez egybevág a Biblia szövegével, amely szerint Salamon király fia, Roboám városokkal, köztük Lakis várával erősítette meg királyságát.

„Roboám Jeruzsálemben lakott, de több várost erődítménnyé építtetett ki Júdában. Így építette ki Betlehemet, Étámot és Tekóát, Bét-Cúrt, Szókot és Adullámot, Gátot, Mérésát és Zífet, Adórajimot, Lakist és Azékát, Corát, Ajjálont és Hebrónt. Ezek voltak az erődített városok Júdeában és Benjáminban” – áll a Krónikák második könyvének 11. fejezetében. Garfinkel professzor szerint a két tábor véleménye közötti különbség áthidalható: Dávid Hebronban megalapította uralmát, majd onnan kiterjesztette Jeruzsálemre. Később felépítette az onnan egynapi gyalogtávolságra lévő Kajafa várat, Garfinkel egyik korábbi ásásának színhelyét.

Lakist, a Jeruzsálemtől már kétnapi gyalogtávolságra lévő várat viszont unokája, Salamon fia, Roboám király húzta fel, ezzel kiterjesztve a királyság hatá-

Salamon király az angol Simeon Solomon (1840–1905) festményén

Forrás: hvg.hu

rait. Garfinkel szerint ez az elmélet egyben választ ad arra a kérdésre is, hogy az i. e. 9. és 8. században honnan bukkant fel a már erős államalakulat, mert bizonyítja a központi hatalom megalapozását és fejlődését.

A szkeptikus minimalisták táborát képviselő Naaman professzor, a Tel-avivi Egyetem vezető régésze viszont óvatosságra int: úgy véli, az i. e. 10. században épült vár még nem bizonyítja, hogy Júda királysága valóban létezett ekkor, mert szerinte Kajafa is lehetett egy kánaánita erődítmény, melynek semmi köze Jeruzsálemhez, és Lakist sem feltétlenül Roboám építtette, lehetett akár egy filiszteus uralkodó is.

Közben a szakemberek Lakisban feltártak egy agyagból készült négyszarvú oltárt is, amely a várfalnál később, a 8. vagy a 7. században készülhetett, és a legrégebbi, Júdában megtalált oltár. Ez egyben tanúsítja, hogy ebben a korban Júda zsidói nem csak a jeruzsálemi Szentélynél gyakorolták vallási rítusaikat. Az oltár ugyanakkor megfelel Jósaiás júdai király Bibliában is említett vallási reformjának, amely éppen az efféle gyakorlat ellenében született, és kizárólagossá tette Jeruzsálem vallási szerepét az áldozatok bemutatásában.

Lakis városának romjait az utóbbi nyolcvan évben – megtalálása óta – több régészeti expedíció is kutatta. A várost először az egyiptomi Amarna-levelek említik, amelyek szerint az i. e. 14. században, a zsidó törzsek megjelenése előtti kánaáni időszakban jelentős, erős városállam lehetett a júdai hegyek tövében, az Egyiptom felé vezető út mentén. Az i. e. 12. században a várost lerombolták, de Roboám király idején, az i. e. 10. században ismét felbukkant előbb a Bibliában, és most már a régészeti feltárások alapján is.

MTI

A nagy-nagy utazás

Dacia Maraini: Végállomás Budapest

Akik az ötvenhatos októberi napokat felnőtt fejjel át-
élték, már alig vannak közöttünk, az idő is sokat torzít
az emlékeken, hát még a történelem időnkénti újraírá-
sa. De legtöbbször kétségtelenül hazai forrásokból ismer-
jük a drámai napokat, meg persze a korról szóló
filmekből (főként) és dokumentumfilmekből.

Dacia Maraini olasz újságíró-író ösbemutatóval kerül a
hazai könyvpiacra, eddig könyve nem jelent meg magya-
rul. Ez lehetne akár érthetetlen is, de végül is sok olyan si-
keres szerző él szinte a szomszédban, aki (még) nem jutott
el ide. Maraini tehát egy bejáratos, olasz honban 2008-ban
piacra került könyvével mutatkozik be. A *Végállomás Bu-
dapest* száguldás-mozi (vagyis road movie), pedig hőse
nem igazán hosszú útvonalat jár be a térben. Olaszország,
Ausztria, Lengyelország, majd ugyanez visszafelé, kéret-
len megállóval Budapesten, majd megint Ausztria, és vé-
gül: irány... a cél kicsit bizonytalan.

Amara nevű fiatal újságíró hősnője a háború lezárása
után 11 évvel indul útnak, hogy megtalálja gyerekkori sze-
relmének, Emanuelének nyomait – még inkább őt magát –,
aki utoljára 1944-ben adott hírt magáról a lódzi gettóból.

Levélezeteit olvasva az egy-
kori kiskamasz – aki ha él, már
felnőtt ember – jelenik meg
Amara szeme előtt, és az olva-
só szívesen társul hozzá, meg
alkalmi, de egyre ragaszkó-
dóbb útítársaihoz. Hiszen
olyasvalakit kellene megtalál-
ni, akiről talán már nyilvántar-
tást sem vezettek, csak elhur-
colták – és hogy hova juthatott
el élve, arról jobbra csak szó-
beszéd, közvetett tanúk szá-
molnak be.

1956-ban vagyunk, a gya-
nakvás, a bizalmatlanság, a
kémhizséria éveiben – az út
számos bizonytalanságot hor-
doz. És nem elég, hogy épp
október derekán érkezik Buda-
pestre, ismerősökhöz, önkén-
tes segítőkhöz, de még a felke-
lésbe is belecsöppen. Követi,
míg forradalomra tornyosul,
majd jönnek a „testvéri tan-
kok”, hogy „elsimítsák”.
Amara mindenről friss, köz-
vetlen információkat kap bará-
tai révén, és ebben alaposan
különbözik a korabeli buda-
pesti lakosoktól. Be is számolna lapjának, de akkoriban
még csak telefonon lehetett diktálni, a vonalak pedig...
hagyjuk!

A négy országot érintő (a valóságban elég döcögős) uta-
zás mégis eredménnyel jár. Amara révén jórészt nagyszerű
embereket ismerünk meg, de a boldog véget beárnyékolja,
hogy a megtalált gyerekkori játszópajtás mivé torzult a
megsemmisítő tábor dresszúrája és kísérletei nyomán.

A történetből fájdalmasan tör elő, hogy milyen keveset
tudnak tenni a jók. Fontos elemként két viselkedés magya-
rázatát is megkapjuk (ezeket a magyarázatokat persze má-
sok, máshol, más művekben már megmutatták). Az egyik
egy csöndes bécsi asszony hangja, amint azt mondja: „Mi
sokáig semmit sem tudunk.” Amikor aztán tiszt férjét
Auschwitzba vezényelték, és a KZ tábor oldalában, a tiszt
családok telepén élt, szigorú parancsot kapott tőle, hogy
még a függőnyt se húzza el. Ne is nézzén a hatalmas, feke-
te és zsíros pernyét ontó kémény irányába.

A másik maga Emanuele, a személyiségét elvesztő egy-
kori kisfiú, s az évtizeddel későbbi történelem idején: már
szörnyeteg. De még ebben az állapotában is képes elmon-
dani Amaranak, hogyan vált ilyené.

Sokat vonatoznak ebben a regényben, és a magyar cím
kicsit félrevezető. Mert Amara nem tudja, hova akar meg-
érkezni. Talán vissza Firenzébe.

Maraini regénye riportmunka, talán kicsit ódon is. Stílu-
sában a háború előtti-utáni, (jó értelemben vett) polgárinak
hívott újságíró-iskolát idézi. Ma már megszokottabb a ki-
csit kevésbé aprólékos leírás, belefért valamennyi lebegés,
amit az olvasó fantáziája tölt ki.

Nagyon női szemléletű a regény, de hát milyen legyen.
A testiség nélküli, valójában ragaszkodásban megjelenő
gyerekszerelm leírása, tükrözése megkapóan szép, és ezt
Lukács Margit fordítása egyenértékűen mutatja meg. A
szerző szövege ugyanis egyszerű, Amara gondolkodás-
módjának szépsége a belső monológyszerűségeken, a gon-
dolatok megfogalmazásában mutatkozik meg.

Kérdőjelet nem hagyott Maraini az elolvasás után (ha-
csak nem Amara további sorsát illetően), de keserű szájtíz
igen. Hihetőleg ő maga is végigjárta a nagy utazás állomá-
sait, és szinte minden részlet hiteles, a magyar helyszínek-
ben is csak egy-egy leheletnyi pontatlanság van, amit csak
az itthoni olvasó vesz észre.

(Jaffa Kiadó, Budapest, 2019. 416 oldal, teljes bolti ár
3990 Ft, kedvezményes webshop ár 3192 Ft.)

Bedő J. István

Részlet a műből:

– Odébb menne, kérem? A kisasszonnyal a képen nem
tudják fényképezni a romokat. – Egy idegenvezető közelít,
nyomában látogatók egy csoportja. Amara leolvassa az ar-
cukról, hogy jelenléte zavaró tényező. A hármast számú
gázkamra romjai között ül. Mégsem tud megmozdulni.

Üres tekintettel mered rájuk. Ismét hallja az idegenvezető
hangját:

– Ez a zuhanyozóhelyiség, valójában a gázkamra. Nácik
robbantani, mielőtt elmentek. De csak egyik része rombo-
lódni le. Látják beomlott tetőt? De falak állva maradtak.
Ők várták bent nyugodtan a vizet. Csakhogy víz helyett
szemcsés gázt öntöttek fentről, és amikor a nedves padló-
hoz ért, gáz lett belőle, mérge. Zyklon-B, biztos halál, ta-
lán nyolc vagy tíz perc alatt. Biztos halál. És ők meghaltak
mind, mind.

Amara nagy nehezen feláll. Szédül, forog vele a világ.
Még mindig azt a valakit keresi, aki az imént beszélt hozzá,
azt a valakit, aki Emanuelének mondta magát. De nincs ott
senki az idegenvezető köré sereglett turistákon kívül, akik
a magyarázatot hallgatják:

– Negyvenezer olaszt deportáltak, köztük harminckétezer
embert politikai okokból vagy mert katona volt, hétezer zsi-
dót. Túlélte csak háromezer. Kevesebb mint tíz százalék.

Egy kilométerről látszik, hogy olaszok, arról, hogy elkő-
szálnak, összevissza téblábolnak, és az idegenvezető alig
tudja őket együtt tartani, folyamatosan hol egy-egy fiatal
embert, hol valamelyik idő-
sebb hölgyet kell figyelmeztet-
nie, akik lemaradtak fényké-
pezgetni, és nem hallják, mit
mondott nekik. Néhány éve en-
gedélyezték ezeket az Olaszor-
szágból közvetlenül érkező bu-
szos turistautakat.

– Kisasszony, akkor most le-
gyen szíves, kövesse a többie-
ket!

Azt hiszi, ő is a csoporthoz
tartozik. Amara gépiesen enge-
delmeskedik. A férfinak kelle-
mes hangja van, bár nehézkes
olasz beszéde mulatságosan
hat. A csoport az auschwitzi tá-
bor helyszíneit járja végig, és ő
velük tart. Ennek a lengyel fér-
finak, a halottak öréne a teste
a legvalószerűbb dolog Amara
számára a táborban, ahol most
langyos szél fújdogál, és úgy
sodorja a holtak szellemét,
mintha papírfoszlányok rep-
kednének a levegőben.

– Ez: cigányzóna. Ez: férfifo-
golyó-kórház. Ez a „Mexikó”,
zsidó nők átmeneti táborra.

Amara a táborról szóló helyi
kiadványt tartja a kezében, amelyben korabeli fényképek
nagyított reprodukciói szerepelnek: meztelen nők menetel-
nek, bőrük fehér, mint amikor valakit télen fosztanak meg
a ruháitól. Ilyen meztelenséget még nem is látott soha. Ez
a meztelenség a maga végső, beletörődő mivoltában köny-
nyű, áttetsző és néma. Fejük a válluk közé húzva, fel-
sőtétük előre görnyed, kezük a szeméremtestükön. Mint az
elítéltek, akik ellenkezés nélkül mennek a végítélet felé, mi-
közben tudják, hogy ártatlanok. Van rajtuk valami bélyeg,
amely mártírsorsukhoz köti őket. Az a bűnük, hogy élnek,
hogy ők maguk, léteznek. Még ha nem hallgattak is a kigyó-
ra, ha nem kóstoltak is bele a kísértés almájába, ott van-
nak, hogy elszenvedjék az isteni elutasítás megaláztatását.
Örökre, ezt sugallják ezek a görnyedt testek, örökre. De
miért?

– Ezek az SS-ek lakóházai – mondja a vezető, és a házak
felé mutat. Egyszerű házak, mégis némi elegancia iránti
igényről árulkodnak, ablakukon csipkészelegyes függöny,
kétoldalt bájosan felemelve, így középen két hullámvonal
képződik. A zsalugáterek kék-fehérré festve. A házak előtt
kis kert, amelyben apró margaréták vegetálnak kavicsshul-
ladék és gyom között.

– Ez a zsidóktól elkobozott holmik raktára, úgy hívták,
„Kanada”.

Amara itt látta a cipőhegyeket, a bőröndhalmokat, a
szemüvegkazal, a rengeteg művegytagot. Most megint be-
megy „Kanadába”: hátha figyelmét elvonta az újdonság
érzete, és nem vett észre valamit a sok elhagyatott, beporo-
sodott bőrönd között. Vajon felismerte volna Emanuele
bőröndjét? Egészen biztosan: épp elégszer látta a szobájá-
ban, a szekrény tetején. Bőrből készült bőrönd volt, kissé
megfakult, részcsatjai és zárja fényesek, ez utóbbi horog
alakú, ezüstözött nyelvvél. A fedelén tűzmarással egy ara-
nyozott E és O betű. De alig tett két lépést, a lengyel vezető
máris atyaian rászól:

– Erre, kisasszony. – És ő visszamegy, maga sem tudja,
miért.

– Ez a rámpa, itt zajlott szelekcio. Fiatal, munkaképes,
egyik oldalra; öreg, gyerek, anya gyerekekkel a másik olda-
lra, a gázba. Itt égették el halmokban a holttesteket. Amikor
túl sok holttest volt már, a krematórium nem bírta. Aztán
építettek újabb krematóriumokat, de később. – És rámutat
egy képre, amelyen holttesteket dobálnak összevissza egy
árokba. Az összegabalyodott testrészekről fel sem lehet is-
merni, melyik melyik testhez tartozik. Még egy orgián sem
gabalyodnak így össze a lábak, karok, fejek, medencék.
Megdöbentő, mennyire különbözőnek a táborlakóktól, akik
szellemekként kóvályognak csíkos ruhájukban élelem után
kutatva, vagy oszlopokba rendezve állnak hajnalban az
Appelplatzen. A holttestek még teltek, tömör húsus, kidom-
borodó izmaik vannak. Megérkezésük után azonnal elgázo-
sították őket, és az ember nem tudja, hirtelen véget ért éle-
tük miatt sirassa-e őket, vagy inkább örüljön, mert nekik
nem kellett végigszenvedniük a táborbeli élet borzalmaival.

Kordokumentum jelent meg az erdélyi magyar zsidóságról

Holokauszt túlélők visszaemlékezéseiből támasztották fel az erdélyi kó-
ser zsidó konyhát. A receptekkel az élet szeretetét is megpróbálták
visszahozni.

Az erdélyi magyar zsidósághoz köthető legalapvetőbb szavak – kóser, tréf-
li, sakter – még ismerősen csengenek ugyan, de jelentésüket egyre keveseb-
ben tudják. Eltűnt egy kultúra, a szavak, melyek addig közszájon forogtak; ki-
lúgozódott a közösségi tudatból minden, ami az erdélyi magyar zsidóságot je-
lentette, óriás hiátus keletkezett.

Vig Emese újságíró ezekkel a szavakkal méltatta azt a kiadványt, melyet
eredetileg recepteskönyvnek szánt a szerző, de végül kordokumentum lett
belőle: az erdélyi magyar zsidóság naplója. A marosvásárhelyi származású
Király Kinga Júliában 2015-ben merült fel az ötlet, hogy összegyűjtse azokat
a recepteket, melyek az erdélyi kóser zsidó háztartásokból még fellelhetők,
mesélte a Vallásszabadság Házában tartott kolozsvári könyvbemutatón.

És kik tudnának erről leghitelesebben mesélni, ha nem a holokauszt-
túlélők, az a maroknyi idős ember, aki megjárta a poklok poklát és utána
mégis visszajött? Az *Újrakezdés receptjei* című kiadványban tíz, Erdély
különböző városában élt zsidó ember életútja elevenedik meg legkedvesebb
receptjeik mentén, a boldog békeidőktől a koncentrációs táborokon át a csep-
pet sem egyszerű újrakezdésig.

„Nem tudtam, mekkora szellemet szabadítok ki a palackból” – vallotta be
hallgatóságának a szerző, nem tagadva, hogy többször is megtorpant a mun-
kában.

„Volt, amikor megálltam, és megkérdeztem magamtól: szabad-e nekem
ezeknek az idős embereknek az emlékeit felszakítani?” – utalt a morális
dilemmákra. Hiszen a régi ízvilág felidézésével a család elvesztése miatti fáj-
dalom, szomorúság is előjött – az íz- és illat emlékezet az agy ugyanazon te-
rületén tárolódik, mint a kötődéseink.

A többéves interjúzásból 300 órányi nyersanyag született, melyhez újabb
120 óra háttéranyagot is készített különböző hitközségek vezetőivel az erdélyi
magyar zsidóságról, annak szokásairól. A hatalmas mennyiségű anyaggal
nem is tudott mit kezdeni, vallotta be.

Történeszeket, holokausztkutatókat keresett meg, és bár nem akart doku-
mentumokat feldolgozni, úgy érezte, ki kell egészítenie a 41 receptet és a kő-
réjük fonódó élettörténeteket. Mindegyik mellett megjelenik a dokumentum,
ami kertezi a történetet, vagy egy-egy szépirodalmi szöveg, mely mélységé-
ben erősíti azt.

A könyv az emberi életút mentén tagolódik a békeidők gyerekkorától a
holokauszt traumájáig, majd a csöppet sem egyszerű visszatérésig. Amikor
konstatálni kellett, hogy nincs hova hazajönni: mások laknak a lakásod-
ban, másoknál a fényképeid, az edényeid, a párnád...

És a koncentrációs táborok éhezése után a kommunizmus sem kecsegtetett
sok földi jóval. Állandó volt a sóvárgás az olyan ízek, ételek után, melyek
nem jöttek, nem jöhettek vissza. Mégis akadt, aki a végső kigítartott hite és
a közösség szokásai mellett, például a Nagykároly mellett élő Lea néni, aki
tíz évig nem evett húst amiatt, mert a régióban nem lehetett kóser húst
találni – nem volt sakter, aki a zsidó előírásoknak megfelelően vágta volna le
az állatot. A szerző felajánlotta, hogy Pestről hoz neki kóser húst – így indult
a beszélgetés.

A különböző élethelyzetek az ételhez való viszonyulást is átalakítják. „Nem
kellett volna korábban annyira utálni a tejet” – idézte fel a koncentrációs tá-
borban, éhezés közben vissza-visszatérő gondolatot Lea néni. Az ilyen be-
szélgetések erősítették meg abban, hogy „mégsem csak magam miatt kezdtem
el piszkálódni”, vallotta be Király Kinga Júlia.

Aki az interjúalanyok közötti ingázás miatt a zsidó kóser receptek „hordo-
zójává vált”, a Lea nénitől eltanult geringli elkészítési módjáról Pesten érdek-
lődtek tőle, a közösségi élményt pedig erősítette, hogy együtt készítették el,
a beszélgetéseket többnyire közös főzés követte.

„A receptek felidézése visszahozott picit az életből, az élet szeretetéből is,
ezt szerettem volna továbbadni.” A személyes élettörténeteken túl külön ér-

Vig Emese, Király Kinga Júlia és Laczkó Vass Róbert a kolozsvári
könyvbemutatón

delesség, ahogy a zsidó konyhaművészet alkalmazkodott a különböző térsé-
gek, népeiségek kultúrájához, szokásaihoz.

A máramarosszigeti Salamon Olga a kóser szokástól eltérően tejföllel ette
a húsgombóclevest, mivel Máramarosban savanyúan eszik a levest, a csorbát.
A Bukarestbe költözött váradi interjúalany balkáni hatásra paradicsommal,
babérlevéllel készítette a szombati zsidó étket, a csolent.

A libahússal, gerslivel készített margittai töltött káposzta receptje a szege-
di gettóba is eljutott, innen tanulták el a szabolcsi cigányok is, derült ki, ami-
kor egy közös főzés alkalmával a szerző egy szabolcsi cigánylányt próbált
megtanítani rá. „Ilyen szinten fuzionáltak a konyhák.”

Az erdélyi cigány muzsikuskok is őriznek zsidó motívumokat, fedezte fel
gyűjtései során a Muzsikás együttes. Erre már Laczkó Vass Róbert színmű-
vész hívta fel a figyelmet, aki jiddis dalokkal fokozta az est hangulatát.

A gasztronómia és a zene az utolsó két végvár, Kányádi Sándor is azzal
a motivációval fordította le ezeket a dalokat, hogy ha nem is tanulhatók újra,
közkinccsé téve meg lehet őrizni a hagyatékot.

A zsidó kultúrát már azáltal is életben tartjuk, hogy beszélünk róla, mon-
dta zárszóként Vig Emese. Király Kinga Júlia pedig nemcsak beszélt róla, ha-
nem tett is érte. A közkedvelt zsidó süteménnyel, a Hámán-táskával kedves-
kedett vendégeinek (többen másodjára is visszasomfordáltak a süteményes-
tálhoz).

Elhangzott: az újrakezdés rajtunk is múlik, azon, hogy elkészítünk egy-egy
receptet.

Pap Melinda/foter.ro

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-
PHARM. Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr.
Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrrögzítés miniimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdental.hu és
www.mini-implantatum.hu

Közös képviselő, társasházkeze-
lés, ingatlanközvetítés, ingatlankezelés
Budapesten. Dr. Bíró Anna, 06-70-
505-9394, 06-70-383-5004, info@
drbiroanna.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás,
másolás, plakátnyomtatás, névjegyké-
szítés, diplomakötés, könyvnyomtatás
a Mammot III. em. 312-es üzletben és
a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Mik-
lós, +36-20-934-9523, rcontact@t-
online.hu

Régiség, festmény, ékszer, hagyat-
ék vétele a legmagasabb áron,
azonnali készpénzfizetéssel. Kárai
Galéria, 1077 Budapest, Wesselényi
u. 9., a Dohány-zsinagóga mögött.
06-1-344-2728, 06-20-924-5370,
karaigaleria@karaigaleria.hu,
25 éve a magyar műkereskedelemben.

Sar-El program! Gyere velünk ön-
kéntesnek Izraelbe! Indulási dátumok:
május 19., június 16. Információ és je-
lentkezés: janos.deutsch76@free-
mail.hu, +36-20-233-8454, vagy az Iz-
raeli Kulturális Intézetben (VI. ker.,
Paulay Ede u. 1.) minden kedden,
16–17 óra között.

Órajavítás, faliórák felújítása ga-
ranciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45.
06-70-505-5620, www.jungoras.hu

A Magyarországi Autonóm Orto-
dox Izraelita Hitközség Dob utcai
központjába gyakorlatlaltal rendel-
kező számviteli munkatársat és bolti
eladót keres kedvező perspektívával.
Jelentkezés írásban: info@maoih.hu

Hírek, események röviden

– Sámesz kerestetik. A Hegedűs-
körzet felvételt hirdet a zsinagóga
sámeszi munkakörének betöltésére.
Jelentkezés a körzeti irodában ked-
den és csütörtökön 14.00 és 17.00
között, vagy a következő e-mail-
címen: hegedus@bzsh.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szerkesztés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Feladós vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Mártír-istentiszteletek 2019

Május 26.	10.30	zsinagóga
Nagykanizsa	11.00	Ady E. könyvtár
Baja	11.00	temető
Pásztó		

Június 2.		
Barcs	10.00	temető
Devecser	11.00	temető
Kispest	11.00	temető
Kiskunhalas	11.00	zsinagóga
Kecskemét	15.00	temető
Nagykátá	17.00	temető
Mosonmagyaróvár	15.00	temető
Szentés	11.00	temető
Zalaegerszeg	14.00	zsinagóga, temető

Június 4.		
Csenger	10.00	temető
Porcsalma	13.00	temető
Mátészalka	15.00	temető

Június 5.		
Vác	10.00	temető

Június 16.		
Gyöngyös	10.00	temető
Révkörmár	10.30	temető
Székesfehérvár	11.00	temető
Salgótarján	11.00	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Nyíregyháza	11.30	temető
Sátoraljaújhely	14.00	temető
Kápolnásnyék	15.00	temető
Eger	15.00	temető
Esztergom	11.00	volt zsinagóga, utána temető

Nagygye	17.00	temető
---------	-------	--------

Június 23.		
Tata	10.00	temető
Szécsény	11.00	temető
Miskolc	11.00	temető
Tatabánya	13.00	temető
Szolnok	14.00	temető

Június 28.		
Csongrád	10.00	temető

Június 30.		
Cegléd	9.00	temető
Veszprém	10.00	emlékmű
Encs	11.00	táblaavatás
Nagykőrös	11.00	temető
Győr	11.00	temető
Dombóvár	14.00	temető
Békéscsaba	15.00	zsinagóga
Sárbogárd	16.00	temető
Hódmezővásárhely	17.00	temető
Gyula	12.00	temető
Kaposvár	10.00	temető
Szeged	10.00	holokauszt-emlékmű
	11.00	zsinagóga
	14.00	konferencia

Július 7.		
Szombathely	10.00	zsinagóga
Széksárd	10.30	Művészetek Háza
Jászberény	11.00	temető
Sopron	11.00	temető
Pápa	15.00	zsinagóga
Tapolca	13.00	gettó, temető
Pécs	10.30	temető, zsinagóga
Karcag	11.00	temető

Július 14.		
Soroksár	9.30	temető
Erzsébet	10.00	temető
Csepel	11.00	temető
Debrecen	10.00	temető

Július 21.		
Rákospalota, Újpest	18.00	zsinagóga

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat,
hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérik figyelemmel,
mert változás lehetséges.

MRI-vizsgálatok támogatása

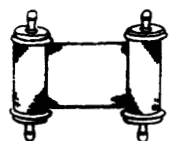
Változatlanul érvényes korábbi tá-
jékoztatásunk, miszerint szociálisan
rászoruló betegek részére támogatás
igényelhető újonnan szükségessé
vált, átlagosnál drágább gyógyszerek
beszerzéséhez.

Szeretnénk azonban bővíteni ezt a
támogatási kört azzal, hogy anyagi
lehetőségünkhöz mérten hozzájárul-
junk a magánjellegű mágnesesrezo-
nancia-vizsgálatok díjához is. Olyan
MRI-vizsgálatokra gondolunk, ame-
lyek rosszindulatú daganatok gyanú-

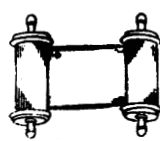
jának tisztázására szolgálnak, de
amelyeket az állami egészségbiztosít-
ás csak túl késői időpontra tud vál-
lalni.

Az MRI-támogatást is levélben le-
het igényelni egy adatlap kiállításá-
val, mellékelve hozzá orvosi igazolá-
st és igazolást a havi jövedelemről.

Részletesebb tájékoztatás és adat-
lap a következő telefonszámon
kérhető: Vértés István, 06-1-321-
3497, lehetőleg az esti órákban.

IMADÓK

Templomok	Péntek este Máj. 17.	Szombat reggel Máj. 18.	Péntek este Máj. 24.	Szombat reggel Máj. 25.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.00	9.30	18.00	9.30
Hunyadi tér 3.	19.00	10.00	19.00	10.00
Bethlen tér 2.	19.00	9.30	19.00	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.10	8.00	20.20	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	19.50	9.00	20.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.50	8.00	19.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.50	8.00	19.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Május 17. péntek	Ijjár 12.	Gyertyagyújtás: 7.58
Május 18. szombat	Ijjár 13.	Szombat kimenetele: 9.14
Május 23. csütörtök	Ijjár 18.	Lág báomer
Május 24. péntek	Ijjár 19.	Gyertyagyújtás: 8.06
Május 25. szombat	Ijjár 20.	Szombat kimenetele: 9.24

A Veszprémi Zsidó Örökségi	Kérjük, segítse személyi jövede-
Alapítvány köszönetet mond mind-	lemadója 1%-ával a már igen idős
azoknak, akik a 2018. évi személyi	(85 év feletti) Jad Vasem-kitüntetet-
jövedelemadójuk 1%-át az alapít-	teket, akik 1944-ben életük kockáz-
vány részére felajánlották. Az így	tatásával mentették a zsidó üldözöt-
kapott 110.686 Ft-ot a veszprémi	teket. Köszönjük támogatását. Igaz
zsidóság történetéről szóló könyv	Emberekért Alapítvány. Adószá-
nyomdai költségeire fordítjuk pályá-	munk: 18040094-1-42.
zat önrészeként, a kuratórium dönté-	***
se alapján. Reméljük, hogy a 2019.	Zuglói Talmud-Tóra Alapít-
évről beadott bevallásukban még	vány, 1146 Budapest, Thököly út
többen fogják 1%-os felajánlásukat	83. Adószám: 18170696-1-42.
alapítványunk részére megtenni,	Adója 1%-ával támogassa a zuglói
amit előre is köszönünk. Adószá-	templomkörzet közösségét! Kö-
munk: 18927467-1-19.	szönjük, hogy adója 1%-ának fel-
***	ajánlásakor munkánk segítésére
	gondolt.

Kedves Barátaink!

Az idei évben is hamarosan elérkezik a személyi jövedelemadó bevallásának határideje. Amennyiben még nem döntött adója civil szervezeteknek felajánlható 1%-áról, kérjük, gondoljon rá!

Ajánlja fel jövedelemadója 1%-át civil alapítványunk számára!

Ehhez nem kell egyebet tennie, mint mellékelnie egy nyilatkozatot adóbevallásához, amelyben kijelenti, hogy adója 1%-át Az Élet Menete Alapítványnak (adószám: 18184053-1-41) kívánja felajánlani.

Az Élet Menete emlékprogram jóval több, mint egy hagyományos megemlékezés. Ugyanannyira szól a jelenről, mint ahogya a múltból. Csak a múlt megértése és tudomásul vétele tud segíteni abban, hogy sikeresen felkészítse az emberiséget a jelen gonoszságai-val való küzdelemre.

Támogatását előre is köszönjük! Az Élet Menete Alapítvány kuratóriuma

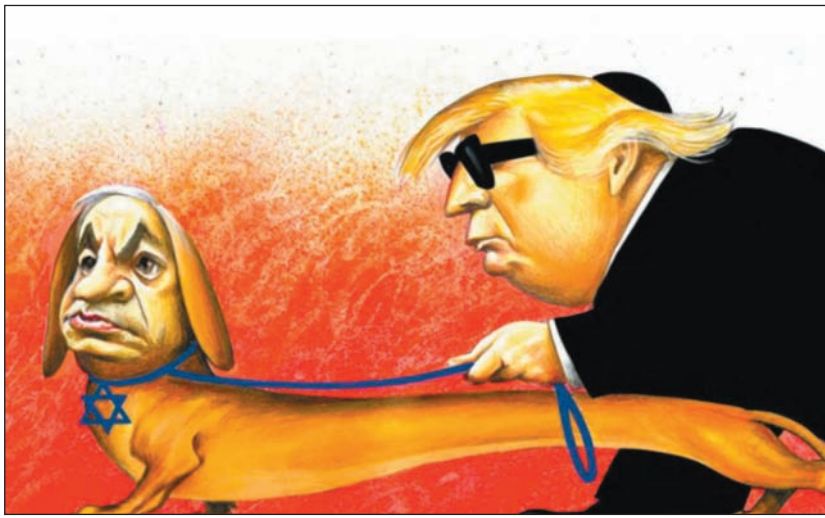
Az Élet Menete

www.eletmenete.hu

Ocsmány antiszemita karikatúrát közölt a New York Times

A lap nemzetközi kiadása olyan rajzot közölt, amelyen Donald Trumpot kipában, Benjámint Netanjahu izraeli kormányfőt pedig egy Dávid-csillaggal díszített porázon vezetett kutyaként ábrázolták.

A náci lapokat idéző antiszemita karikatúra nemzetközi felháborodást keltett, a New York Times szerkesztősége a Twitteren kért bocsánatot a rajz közléséért, egyben elismerték a karikatúra antiszemita jellegét – számol be róla a Times of Israel nyomán az atv.hu.

Küzdelem a kanyaróval Brooklynban

A New York-i Kehilath Jakov jesiva

New York város illetékesei egészségügyi szükségállapotot rendeltek el a terjedő kanyarójárvány miatt, Brooklyn egyes részein pedig büntetés terhe mellett kötelezővé tették a kanyaró elleni oltást – számol be az MTI.

A metropoliszban először fordult elő, hogy kötelezővé tették oltást, és ezúttal nem csupán a kanyaró, hanem a bárányhimlő és a mumpsz elleni védőoltást is elrendelték. A rendelkezés elsősorban Brooklyn ortodox zsidók lakta negyedét érinti, tavaly ősz óta ugyanis e negyedben nőtt meg ugrásszerűen a kanyarós megbetegedések száma.

A város egészségügyi hatóságai közölték: szokatlan lépésük egyben válasz az élénk oltásellenes kampányra is. Az elmúlt hónapokban ugyanis – elsősorban Brooklynban – egymást érték az ortodox közösséget célba vevő reklámok, telefonos kampányok, rendezvények, amelyek mindegyike az oltás káros voltát hangsúlyozta. „Szándékos félreinformálás folyik” – hangoztatta újságíróknak Herminia Palacio, a város egészségügyért felelős alpolgármestere. Palacio fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy az oltásellenes kampányban kifejezetten hamis, az orvosok által már számtalanszor megcáfolt információkat szulkolnak.

A városi önkormányzat adatai szerint azokban a negyedekben, ahol most elrendelték a kötelező oltásokat, mintegy 1800 gyermek nincs beoltva. Az egészségügyi hatóságok feltérképezik és listázzák

azokat a felnőtteket és gyermekeket, akik kapcsolatba kerültek diagnosztizált kanyarós betegekkel. Ezerdolláros büntetést kaphatnak azok, akiknek nincs oltásuk, és visszautasítják a vakcinát.

Sajtótájékoztatójukon a város illetékesei közölték: tavaly október óta 285 kanyarós esetet diagnosztizáltak, közülük 246 páciens gyer-

mek. A betegek között akadt hat hónaposnál fiatalabb csecsemő is. Oxiris Barbot, New York egészségügyi főtanácsnoka szerint csaknem valamennyi eset az ortodox zsidó közösségben fordult elő. „Nem engedhetjük meg, hogy ez a veszélyes betegség visszatérjen New Yorkba” – fogalmazott Bill de Blasio, a város polgármestere.

...és ideje van a nevetésnek

Kérdeztem a lányomtól, hogy nem látta-e az újságomat. Azt mondta, hogy a papír újság az már a múlt, most mindenki tabletet használ. Ideadta az iPad-et. A légynek esélye sem volt.

Nagyapám mesélte egyszer, hogy ő bizony a kezdetektől tudta, hogy el fog süllyedni a Titanic. Próbálta figyelmeztetni az embereket, de senki sem hitt neki.

Nagyapám bátor ember volt, így hát nem adta fel. Újra és újra az emberek arcába üvöltötte, hogy el fog süllyedni a hajó...amíg ki nem dobták őt a moziból.

Húsvét után

ÖNINTERJÚ

- Talán peszáchot akart mondani, rabbi úr!
- Nem! A legkonfliktusosabb ünnepre gondoltam! Pláne ha egybeesik a kettő, mint az idén!
- Csak nem a lengyelországi „zsidóverést” nevezi annak?
- Először is: nem zsidót vertek, hanem Júdást, igaz, pajesszel, szakállal, görbe orral ábrázolva a bábút!
- De miért őt választották a zsidó apostolok közül?
- Mert csókjával elárulta Jézust!
- És miért öltöztették be chászidnak?
- Erre nem merek válaszolni, mert a lengyel törvények nagyon szigorúak! Aki pl. Auschwitzot, Treblinkát stb. lengyel táboroknak nevezi – megbüntetik! Óvatossá kell lenni, mert nagyon érzékenyek!
- És a „zsidóverőket” nem büntetik meg?
- Arra mi vagyunk érzékenyek! Őket egy ejnye-bejnyével intézték el!
- És má nistán, mi volt a különbség konfliktus-témában az idén?
- Az idén alaposan megfordult a kocka!
- Hogyan?
- Eddig évszázadokon keresztül ilyenkor bennünket ostromoltak, jeleket mázoltak zsinagógáinkra, vérváddal vádoltak satöbbi!
- És most?
- Most keresztény templomokat robbantanak, a keresztényeket üldözik! Ez hihetetlen fordulat az újkori történelemben!
- És mi most hol állunk?
- Gyűjtünk a Notre-Dame újjáépítésére, segítjük a Sri Lanka-i károsultakat!
- Apropó, ha már égő templomokról van szó, mi van Zuglóban?
- Az egyetlen jó hír: május eleje óta ismét ott vagyunk, mert elkészült a zsinagóga!
- Na, legalább jó hírrel zárjuk az interjúnkat!

Kardos Péter

SPÁNN GÁBOR

Nosztalgia

Minden hét szerdája minálunk otthontakarítási nap. Ez azt jelenti, hogy ilyenkor feleségemmel elmegyünk „shoppingolni”. Na ez csak olyan nyugdíjas shopping, annyiból áll, hogy a lakásunkhoz legközelebbi bevásárlóközpont külföldi tulajdonú nagy élelmiszer-áruházában megveszünk az egy hétre való alapanyagokat, na meg az elmaradhatatlan több karton ásványvizet. Nemrégiben történt, hogy az esedékes szerdán az élelmiszer-áruházban döbbenetes kép fogadott. A jó 10 méter hosszú felvágottas- és hidegkonyhás-pult, valamint az összes mélyhűtő láda üresen tátongott, és mintegy „vásárlópukkasztóként” ott árválkodtak a kemény-papírra kiírt, de nem létező áruk árai. Első ijedtemben ránéztem a feleségemre, és azt kérdeztem tőle: mondd, lehet, hogy visszajöttek a kommunisták fehér lovon, csak mi nem tudunk róla? Mert ez igazi tervgazdálkodású árukinálat.

A feleségem realistább, azt felelte, ne hülyéskedjek, inkább kérdezzek meg egy eladót, hogy az egyébként árubőségéről híres boltban mi történt. Elkaptam végre egy egyenköpenyes hölgyet, akinek mellén keresztnevével együtt az áruház logója volt kítűzve és vadul telefonált. Megkérdeztem, minek köszönhető ez a háborús áruhiány. Kényszeredett mosollyal felelte: ne tessék haragudni, előző éjjel tönkrement valamennyi hűtőpultunk, amit lehetett, kimentettünk egy nagy hűtő-teherautóba, ami a ház előtt parkol, és lassan visszapolunk a most megjavított pultokba, délutánra tessék visszajönni, és megkapnak mindent.

És tessék mondani – kérdeztem –, Hitler-szalonnát árulnak?

A nő üveges szemekkel nézett rám, és láttam rajta, hogy fogalma sincs, mi az a Hitler-szalonna (újszülöttek számára: így neveztük 1944-ben a gettóban azt a négyszögletű tömlékvárt, amiből egy átlátszó vékonyságú szelet volt a napi fejadagunk). Tetéztem az ijedtségét még azzal is, hogy hozzátettem: nekem ismerőseim azt mondták, hogy önöknél még Pokémont is árulnak. Ez volt az a pillanat, amikor a hölgy szinte sikoltva mondta: engem várnak a raktárban.

En csak magamban tettem hozzá: plusz még az időközben kiolvadt ételeken lakmározó szalmonellát is. És ekkor dézsávi érzésem támadt. Behunytam a szemem, és visszarepültem gondolatban az 1970-es évek végére. Akkor a Magyar Televízió Híradójának munkatársaként éppen Varsóban forgattunk a Lengyel Egyesült Munkáspárt esedékes kongresszusáról, amin Kádár János vezetésével magyar delegáció is részt vett. Könnyű dolgunk volt. A számunkra kiürített hatalmas szálloda ellátott mindennel, mi szem-szájnak ingere, csak arra kellett vigyáznunk, hogy a Tudomány és Kultúra Palotájában tartott kongresszuson csupán az ébren levő küldötteket filmezzük, ami embert próbáló feladat volt. Én este leléptem a stábtól, és péntek lévén, megkerestem az egyetlen működő zsinagógát, ahol nagy szeretettel fogadtak, és ima után meghívtak egy bőséges kidusra is. Rabbijuk, aki jól beszélt németül, elmondta, hogy a hét egyetlen napján, csütörtökön kinyit a városban található kóser bolt, és kizárólag a kis létszámú zsidó közösség számára biztosítja a kidushoz szükséges falatokat.

Mi hamar Pestre küldtük az anyagot, és elkezdtünk csavarogni Varsóban. Kollégámmal, Moldoványi Ákossal (akkoriban ő volt a Magyar Televízió igazi sztárriportere) sétánk közben útba esett egy hentesbolt. Szép nagy üzlet volt, gyönyörű tiszta kirakattal, amiben csupán kínai betűs konzervek és egy tömb disznósír díszelgett. Kíváncsiságból be is léptünk. Hasonló kép fogadott bennünket, mint 50 évvel később a szupermarketben. Üres pult, amiben ott árválkodott néhány hasított pata, ami lehetett disznóláb is, csak ennivaló nem. Ezenkívül még láttunk egy darab négyszögletes, lönchúshoz hasonló képződményt, ami élő korábban éppúgy ugathatott, mint szavalhatta Puskint oroszul.

Viszont a kövér munkanélküli hentes feje fölött ott virított hatalmas plaketten a kiterített szárnyú sas, Lengyelország címere.

Megböktem Moldoványit: azt mondják, a sas is ehető, de szerintem rohadt kemény lehet a húsa.

Ő meg szarkasztikusan megjegyezte: és biztos nem is kóser!

A tervgazdálkodás végtermékeként kialakult húshiány látomásának úgy vettem véget, hogy megráztam magam, kinyitottam a szemem, és furcsa volt újra, hogy a jó nevű bevásárlóközpont pultja sem kínál mást 2019-ben, és még sas sem kapható. Odafordultam a volt menyasszonyomhoz, és azt mondtam neki: ide hallgass, asszony! Bennünket itt nem szeretnek. Tudod mit? Menjünk innen a nemrég megnyílt kóser boltba, ott talán még Pokémon is kapható...